

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>германської філології та перекладознавства</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
Спеціалізація	<u>035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Юлія БОЙКО
 «   »   2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Савка Ірина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Іронія як проблема перекладу (на матеріалі прозової та поетичної байки)

2. Керівник роботи Ємець Олександр Васильович

Дата видачі завдання 06 березня 2023 р.

Затверджено наказом ректора університету від « 15 » серпня 2023 р. № 30

3. Вихідні дані до роботи:

1) **Об'єкт:** стилістичний прийом іронії.

2) **Предмет:** види іронії у сучасних прозових та поетичних байках, прийоми її відтворення.

3) **Матеріал:** прозові байки американського письменника Джеймса Фінна Гарнера та поетична байка валлійського письменника Роальда Дала

4. Перелік завдань, які потрібно розробити:

1. Навести класифікацію стилістичних засобів у художній літературі.
2. Визначити місце іронії у системі стилістичних засобів.
3. Проаналізувати сучасні дослідження видів іронії у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених.
4. Перекласти прозові та поетичні байки письменників 20 та 21 століть.
5. Встановити функції евфемізмів у створенні іронії у цих творах.
6. Визначити основні трансформації у відтворенні іронічних висловлювань у прозових і поетичних байках.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН І ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Назва етапів написання дипломної роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
Аналіз наукових першоджерел за темою і складання бібліографії	Березень 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання теоретичного розділу роботи (розділ 1)	Квітень – травень 2023 р.	<i>виконано</i>
Добір фактичного матеріалу за темою дослідження	Червень – липень 2023 р.	<i>виконано</i>
Аналіз дібраного мовного матеріалу	Вересень 2023 р.	<i>виконано</i>
Апробація дослідження шляхом участі у конференціях та проведення наукових семінарів	Жовтень – листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Проведення перекладацького аналізу об'єкта дослідження.	Листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання практичного розділу роботи	11 – 30 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Захист переддипломної практики (укладання глосарію термінів)	17 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання Вступу і Висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього читання.	1 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання чорнового варіанту кваліфікаційної роботи магістра на кафедрі	7 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Подання кінцевого варіанту кваліфікаційної дипломної роботи на кафедрі	15 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Оформлення документації (відгуки, рецензії, висновок керівника, результати перевірки на антиплагіат)	15 грудня – 22 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи, допуск завідувачем кафедри до захисту	18 – 22 грудня 2023 року	<i>виконано</i>
Захист кваліфікаційної роботи магістра	26 – 30 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>

Студент

_____ (підпис)

Ірина САВКА
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Олександр ЄМЕЦЬ
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Консультант розділів роботи

_____ (підпис)

Юлія КУПЧИШИНА
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено зав. кафедри

_____ (підпис)

Юлія БОЙКО
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Савка І.В. Іронія як проблема перекладу (на матеріалі прозової та поетичної байки).

У магістерській роботі розглядається іронія як засіб вираження суперечностей у сучасному світі, де сутність історій, розказаних у байках, стає особливо актуальною через виклики та зміни в сучасному суспільстві. Вивчення іронії у сучасних англійських прозових байках сприяє розширенню знань про мовні та культурні аспекти літератури, а також розвитку навичок перекладу та аналізу художніх текстів.

Ключові слова: іронія, політична коректність, евфемізм, інтертекстуальна іронія, алюзія, гіпербола, перекладацька трансформація.

У сучасному літературному світі байки залишаються невід'ємною частиною художнього дискурсу. Вони дозволяють авторам висловлювати складні ідеї та філософські погляди через казкові персонажі та події, які мають глибокий зміст і значення. Серед сучасних англійських прозових байок виділяється особливий жанр – байки з виразно вираженою іронією. Іронія в цих творах відіграє важливу роль, розкриваючи суперечності та амбівалентність людської природи.

Актуальність теми зумовлена важливістю розуміння іронії як засобу вираження суперечностей у сучасному світі, де сутність історій, розказаних у байках, стає особливо актуальною через виклики та зміни в сучасному суспільстві. Вивчення іронії у сучасних англійських прозових байках сприяє розширенню знань про мовні та культурні аспекти літератури, а також розвитку навичок перекладу та аналізу художніх текстів.

Об'єкт дослідження – стилістичний прийом іронії.

Предметом дослідження є види іронії у сучасних прозових та поетичних байках, прийоми її відтворення .

Мета полягає у визначенні видів і функцій іронії у сучасних англійських прозових та поетичних байках та встановленні основних прийомів її перекладу в залежності від жанру художнього твору.

Поставлена мета обумовила необхідність рішення наступних **завдань**:

1. Навести класифікацію стилістичних засобів у художній літературі.
2. Визначити місце іронії у системі стилістичних засобів.
3. Проаналізувати сучасні дослідження видів іронії у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених.
4. Перекласти прозові та поетичні байки письменників 20 та 21 століть.
5. Встановити функції евфемізмів у створенні іронії у цих творах.
6. Визначити основні трансформації у відтворенні іронічних висловлювань у прозових і поетичних байках.

Матеріалом дослідження є прозові байки американського письменника Джеймса Фінна Гарнера та поетична байка валлійського письменника Роальда Дала.

Наукова новизна полягає у дослідженні іронічного використання політкоректності у класичних та сучасних байках

Теоретичне значення магістерської роботи полягає у тому, що вона є певним внеском у дослідження іронії в аспекті перекладу.

Практичне значення використання її результатів під час лекцій та практичних занять зі стилістики англійської мови, художнього перекладу та методологічних основ лінгводискурсивних досліджень, а також при написанні курсових та дипломних робіт.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Іронія – різновид антифразу, троп, де з метою прихованого глузування або для легкого добродушного жарту мовна одиниця з позитивно-стверджувальними (в широкому розумінні) значенням, конотацією або модальністю вживається з прямо протилежними характеристиками». Іронія

передбачає розрив або невідповідність між тим, що мовець стверджує, і тим, що загалом мається на увазі – чи в момент висловлювання, чи в пізнішому контексті історії. Іронію розуміють як естетичну оцінку, яка ґрунтується на невідповідності між дійсністю та ідеалом.

Іронія та гіпербола є ключовими стилістичними засобами, які розширюють арсенал художньої виразності байок. Іронія часто має два смислових плани – буквальный і прихований, а гіпербола виступає однією з найпоширеніших тактик створення іронічного ефекту, перебільшуючи властивості об'єкта. Передача смислових відтінків та глибини іронії при перекладі ускладнюється через культурні та лінгвістичні різниці. Досягнення ефективного перекладу вимагає не лише врахування мовних особливостей, а й збереження саркастичного або неочікуваного характеру оригіналу.

В прозових байках Гарнера ми проаналізували 24 приклади іронічного використання евфемізмів. Серед них більшість, тобто 54% , становлять евфемізми гендерного характеру, 25 % - політичних евфемізмів, 21% іронічні евфемізми соціального характеру. При перекладі евфемізмів ми найчастіше використовували дослівний переклад, синонімічні заміни, антонімічний переклад та смисловий розвиток, тобто модуляцію.

Результати практичного розділу підкреслюють важливість врахування специфічних функцій іронії в байках під час їх перекладу і пропонують конкретні підходи до збереження цих функцій у цільовій мові.

ABSTRACT

Savka I.V. Irony as a problem of translation (on the material of a prose and poetic fable).

The master's work examines irony as a means of expressing contradictions in the modern world, where the essence of the stories told in fables becomes especially relevant due to the challenges and changes in modern society. The study of irony in modern English prose fables contributes to the expansion of knowledge about the linguistic and cultural aspects of literature, as well as the development of translation and analysis skills of literary texts.

Keywords: irony, political correctness, euphemism, intertextual irony, allusion, hyperbole, translation transformation.

In the modern literary world, fables remain an integral part of artistic discourse. They allow authors to express complex ideas and philosophical views through fairy-tale characters and events that have deep meaning and significance. A special genre stands out among modern English prose fables - fables with pronounced irony. Irony plays an important role in these works, revealing the contradictions and ambivalence of human nature.

The relevance of the topic is determined by the importance of understanding irony as a means of expressing contradictions in the modern world, where the essence of the stories told in fables becomes especially relevant due to the challenges and changes in modern society. The study of irony in modern English prose fables contributes to the expansion of knowledge about the linguistic and cultural aspects of literature, as well as the development of translation and analysis skills of literary texts.

The object of research is the stylistic technique of irony.

The subject of the research is types of irony in modern prose and poetic fables, methods of its reproduction.

The aim of the study is to determine the types and functions of irony in modern English prose and poetic fables and establish the main methods of its translation depending on the genre of the work of art.

The set goal determined the need to solve the following **tasks**:

1. To give a classification of stylistic devices in fiction.
2. To determine the place of irony in the system of stylistic devices.
3. To analyze modern studies of types of irony in the works of domestic and foreign scientists.
4. To translate prose and poetic fables by writers of the 20th and 21st centuries.
5. To establish the functions of euphemisms in creating irony in these works.
6. To determine the main transformations in the reproduction of ironic expressions in prose and poetic fables.

The research material is the prose fables of the American writer James Finn Garner and the poetic fables of the Welsh writer Roald Dahl.

The scientific novelty consists in the study of the ironic use of political correctness in classical and modern fables

The theoretical significance of the master's thesis is that it is a certain contribution to the study of irony in the aspect of translation.

The practical significance of using its results during lectures and practical classes on the stylistics of the English language, artistic translation and methodological foundations of linguistic-discursive research, as well as when writing course and diploma papers.

Structure of the work. The work consists of an introduction, two chapters, general conclusions, a list of used sources and appendices.

Irony is a kind of antiphrase, trope, where for the purpose of hidden mockery or for a light good-natured joke, a linguistic unit with a positive-assertive (in a broad sense) meaning, connotation or modality is used with directly opposite characteristics. Irony involves a gap or inconsistency between what the speaker claims and what is generally meant, either at the time of utterance or in the later

context of the story. Irony is understood as an aesthetic assessment based on the discrepancy between reality and the ideal.

Irony and hyperbole are key stylistic devices that expand the arsenal of artistic expressiveness of fables. Irony often has two semantic plans - literal and hidden, and hyperbole is one of the most common tactics for creating an ironic effect by exaggerating the properties of an object. The transfer of semantic nuances and the depth of irony during translation is complicated by cultural and linguistic differences. Achieving an effective translation requires not only taking into account linguistic features, but also preserving the sarcastic or unexpected nature of the original.

In Garner's prose fables, we analyzed 24 examples of ironic use of euphemisms. Among them, the majority, i.e. 54%, are gender euphemisms, 25% are political euphemisms, 21% are ironic social euphemisms. When translating euphemisms, we most often used literal translation, synonymous substitutions, antonymic translation and semantic development, i.e. modulation.

The results of the practical section emphasize the importance of taking into account the specific functions of irony in fables during their translation and suggest specific approaches to preserve these functions in the target language.

ЗМІСТ

ВСТУП	11
РОЗДІЛ 1. ІРОНІЯ ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	15
1.1. Стилiстичнi засоби в художнiй лiтературi	15
1.2. Iронiя як прийом парадоксального зображення дiйсностi та її види.....	28
1.3. Прийоми перекладу iронiчних висловлювань	35
1.4. Поняття та особливостi англomовної байки	44
Висновки до Роздiлу 1	47
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У ПОЕТИЧНИХ ТА ПРОЗОВИХ БАЙКАХ	49
2.1. Iронiя як одна з функцiй алюзiї	49
2.2. Iронiчне використання евфемiзмiв.....	58
2.3. Гiпербола як iронiчна характеристка негативних персонажiв	68
Висновки до Роздiлу 2	74
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	76
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

У сучасному літературному світі байки залишаються невід'ємною частиною художнього дискурсу. Вони дозволяють авторам висловлювати складні ідеї та філософські погляди через казкові персонажі та події, які мають глибокий зміст і значення. Серед сучасних англійських прозових байок виділяється особливий жанр – байки з виразно вираженою іронією. Іронія в цих творах відіграє важливу роль, розкриваючи суперечності та амбівалентність людської природи.

Іронія як стилістичний засіб розглядається у роботах О. Дубенко, Т. Некряч, А. Кам'янець, О. Ящук, С. Landers.

Актуальність теми зумовлена важливістю розуміння іронії як засобу вираження суперечностей у сучасному світі, де сутність історій, розказаних у байках, стає особливо актуальною через виклики та зміни в сучасному суспільстві. Вивчення іронії у сучасних англійських прозових байках сприяє розширенню знань про мовні та культурні аспекти літератури, а також розвитку навичок перекладу та аналізу художніх текстів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Об'єкт дослідження – стилістичний прийом іронії.

Предметом дослідження є види іронії у сучасних прозових та поетичних байках, прийоми її відтворення .

Мета роботи – полягає у визначенні видів і функцій іронії у сучасних англійських прозових та поетичних байках та встановленні основних прийомів її перекладу в залежності від жанру художнього твору. Поставлена мета обумовила необхідність рішення наступних **завдань**:

7. Навести класифікацію стилістичних засобів у художній літературі.
8. Визначити місце іронії у системі стилістичних засобів.

9. Проаналізувати сучасні дослідження видів іронії у роботах Вітчизняних і зарубіжних вчених.
10. Перекласти прозові та поетичні байки письменників 20 та 21 століть.
11. Встановити функції евфемізмів у створенні іронії у цих творах.
12. Визначити основні трансформації у відтворенні іронічних висловлювань у прозових і поетичних байках.

Матеріалом дослідження є прозові байки американського письменника Джеймса Фінна Гарнера та поетична байка валлійського письменника Роальда Дала.

Для вирішення поставлених завдань були використані загальнонаукові **методи** – аналіз, спостереження, порівняння, а також часткові лінгвістичні методи – компонентного, етимологічного та когнітивно-семантичного аналізу. Основним методом дослідження став метод контент-аналізу з створенням бази даних за результатами аналізу.

Положення, що виносяться на захист:

1. Іронія – це стилістичний засіб, який визначається як естетична оцінка, що ґрунтується на невідповідності між дійсністю та ідеалом. Основними видами іронії є вербальна, драматична та ситуативна. Іронія, що базується на використанні алюзії називається інтертекстуальною іронією.
2. Сучасна прозова і поетична байка значною мірою базується на таких стилістичних прийомах, як іронія, антитеза, метафора та гіпербола. Важливою структурною особливістю байки є така сильна позиція як кінець твору, що містить мораль і виражає, явно чи неявно, авторське ставлення до зображуваних подій.
3. Інтертекстуальна іронія у прозових байках Джеймса Фінна Гарнера та поетичній байці Роальда Дала базується на алюзівному

використанні відомих літературних казок та іронічному переосмисленні їх сюжетів.

4. Характерною особливістю прозових байок Гарнера є іронічне використання політкоректності, зокрема евфемізмів. Іронічні евфемізми у цих творах можна поділити на три основні групи: евфемізми соціального, гендерного та політичного характеру. Евфемізми соціального та гендерного характеру базуються на іронічному перефразуванні традиційних феміністичних висловлювань про статус жінки у суспільстві.
5. Гіпербола функціонує у поетичній байці Роальда Дала як іронічна характеристика негативних персонажів, як перебільшення їх зовнішніх рис та дій.
6. При перекладі поетичної байки Дала одних з головних перекладацьких прийомів була модуляція, яка дозволяє відтворити сенс іронічного висловлювання і разом з тим зберігати риму. Для підсилення іронічного ефекту додано фразеологізми та розмовну лексику. Перекладацький аспект відтворення іронії у прозових байках полягав у використанні евфемістичних еквівалентів, додаванні фразеологічних одиниць для збереження комічного ефекту.

Наукова новизна полягає у дослідженні іронічного використання політкоректності у сучасних прозових та поетичних байках.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає у тому, що вона є певним внеском у дослідження іронії в аспекті перекладу.

Практична значимість роботи зумовлена можливістю використання її результатів під час лекцій та практичних занять зі стилістики англійської мови, художнього перекладу та методологічних основ лінгводискурсивних досліджень, а також при написанні курсових та дипломних робіт.

Результати цієї роботи не лише сприятимуть розумінню іронії у сучасних англійських прозових байках, але й внесуть вагому конкретну та теоретичну віддачу в дослідження цього цікавого явища у літературі та перекладі.

Апробація результатів роботи здійснена на 15 Всеукраїнській студентській конференції *Foreign Languages in Use: Academic and Professional Aspects*, яка відбулась 3 травня 2023 року у Хмельницькому університеті управління і права. Деякі результати нашого дослідження викладено в нашій публікації – «Irony in the English prose fables: stylish and translation aspects» у збірнику на 45-46 сторінках.

Структура роботи складається із вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків, переліку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг роботи – 83 сторінки.

У **вступі** висвітлено актуальність, мета та завдання дослідження, наукова новизна, з'ясовано теоретичне значення, практична цінність роботи, зазначаються методи дослідження та використаний матеріал.

У **першому розділі** наводиться характеристика стилістичних засобів художніх текстів, визначаються види іронії та її місце у сучасних англійських байках, характеризуються структурні та стилістичні особливості прозових та поетичних байок.

У **другому розділі** розглядається іронія як одна з функцій алюзій, встановлюється іронічне використання евфемізмів та характеризується роль гіперболи як іронічної характеристики негативних персонажів.

У **загальних висновках** підведено підсумки дослідження роботи.

Перелік використаних джерел налічує 40 праць вітчизняних та зарубіжних науковців, 7 джерел довідкової літератури, 2 джерела ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ІРОНІЯ ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Іронія, яка стоїть в центрі нашого магістерського дослідження, представляє собою важливий стилістичний засіб у художньому тексті. Цей елемент мови і виразу відкриває широкий простір для висловлення авторських поглядів, суперечливостей та глибоких смислових рівнів. В межах даного розділу буде проведено докладний аналіз ролі іронії у художньому контексті, висвітлено її структурні та стилістичні аспекти.

Іронія, як стилістичний прийом, виступає не лише як інструмент вираження гострих контрастів та парадоксів, але й як засіб створення відтінків в мовленні, що збагачує художній текст та розкриває його глибокий смисл. Важливим аспектом вивчення іронії є також її взаємодія з читачем та вплив на сприйняття художнього твору. Розгляд іронії як стилістичного засобу дозволить розкрити не лише лінгвістичні та структурні риси, а й впливати на вивчення контексту та культурних вимірів, які впливають на ефективність перекладу іронічних висловлювань [37, с. 22].

1.1. Стилiстичнi засоби в художнiй лiтературi

Предметом стилістичної семасіології є додаткові значення мовних одиниць, які виникають у випадках незвичної денотативної віднесеності слів, словосполучень, речень, текстів, а також незвичної комбінації значень даних одиниць, що у ширшому, культурологічному контексті дорівнює вивченню властивого певній культурі тлумачення об'єктів, понять та явищ і зв'язків між ними.

Отже, порівняння стилістичних засобів та прийомів семасіології в різних мовах дозволяє зіставити різноманітні шляхи образного осмислення світу, породжені особливостями народної свідомості. Найбільш вагомими для розкриття специфічних рис національної картини світу є стилістичні засоби

семасіології, тобто ті метафори, символи та образні порівняння, які через свою узвичаєність у повсякденному мовленні набули статусу мовних одиниць. Саме ця частина стилістичних ресурсів мови становить один з факторів, що визначає національно-культурну специфіку спілкування[6, с. 32].

Стиль в літературі – це виразний спосіб автора, який допомагає передати його почуття, думки та відношення до предмета твору. Стильові засоби грають ключову роль у художній літературі, дозволяючи авторам створювати образи, викликати емоції читача та висловлювати свої ідеї.

В цій роботі ми розглянемо основні стилістичні засоби, що допомагають створювати іронічний відтінок у художній літературі.

Порівняння

Сталі образні порівняння належать не лише до мовних виражальних засобів, а й до корпусу лінгвокультурологічних одиниць, оскільки в них знайдено відбиток особливості національного образного мислення. Вони дають уявлення про образні зближення між предметами і явищами, що утвердилися в національній свідомості протягом століть. До того ж частина цих зв'язків може бути універсальною для багатьох культур, а певні порівняння є національно специфічними. Компоративний аналіз семантичних особливостей усталених обраних порівнянь в англійській та українській мовах дозволяє виокремити такі види відповідників за об'єктом порівнянь:

1. ідентичні об'єкти порівняння:

to tremble like a leaf – тремтіти, як лист, as sharp as a razor – гострий, як бритва;

2. аналогічні об'єкти порівняння:

as welcome as a storm (as snow) in harvest – потрібен як п'яте колесо у возі;

3. різні об'єкти порівняння:

as drunk as a lord – п'яний як чіп, as quick as a monkey –швидкий, як блискавка;

4. відсутність образного еквіваленту в одній з порівнюваних мов:

as bold as brass – нахабний, зухвалий; битися, як риба об лід – to struggle desperately;

Також, варто звернути увагу на різницю в синонімічній варіативності певних усталених художніх порівнянь в обох мовах: деякі властивості та дії виявляються більш висвітленими в образних порівняннях української мови, тоді як інші – в англійській. Таким чином в порівнюваних мовах, фокусом синонімічного притягання слів виступають різні дієслова та прикметники.

В англійській мові поширенішими є мовні образні порівняння, в яких основою для співставлення об'єктів виступають прикметники, в українській мові частіше, ніж в англійській зустрічаються усталені порівняльні вирази з дієслівною основою: *сидіти як на ножах; жити як пес з котом; чепуритися як на весілля; дивитися як баран на нові ворота* та багато інших. В англійській мові такі порівняння часто мають безобразні еквіваленти: *Він пише, як курка лапою. His writing is a scrawl.*

Граматично англійське порівняння виражають за допомогою слова *like* – одного з формальних елементів, який зазвичай пов'язує суб'єкт та об'єкт порівняння (*The girl was **like** a spring flower*) може також виступати в якості семіафікса в певних сталих та оригінальних епітетах-порівняннях : *with cat-like tread* нечутно, котячою ходою; *dog-like devotion* собача відданість [6, с. 34].

Метафора

Одним із важливих завдань дослідження художніх текстів є вивчення функціонального призначення метафоричних найменувань, оскільки саме метафора дає змогу пізнавати нові якості речей, формувати нову експресивну лексику. Процес метафоризації – це органічна властивість людської психіки взагалі й художнього мислення зокрема. Метафорі належить важлива роль серед тих засобів виразності, що беруть участь у створенні образів художнього тексту. Образ є основним засобом художнього узагальнення дійсності. Він передає читачеві укладене в тексті особливе бачення світу, властиве авторові або його персонажеві. Із цим пов'язана образотвірна функція метафори у

текстах художньої прози ХХІ ст., яка увиразнює характеристику художнього образу. Образотвірна функція метафори ламає звичні стереотипи, перепони між серйозним та іронічним. Емоційна виразність метафори породжує уяву, за якої відкривається внутрішній простір. На цю тему Ф. Уілрай висловлюється так: «Метафора є утвердженням індивідуальності, шляхом якого індивідуальність утверджує себе як реальність» [40, с. 143].

Метафора визначається як: приховане порівняння, яке здійснюється шляхом застосування назви одного предмета до іншого і таким чином виявляє якусь важливу ознаку другого; компактний троп, що виникає внаслідок використання слова в переносному значенні на основі подібності означуваного предмета з іншим [24, с. 256]. Метафора цінна як стилістичний засіб, коли містить оригінальну інформацію. Тим не менш, він має свої фази розвитку і з часом може перетворитися на постійний розворот і втратити свою оригінальність [28, с.141].

Мовні метафори, котрі як і сталі художні порівняння, є складовою частиною мовної ідіоматики, зафіксовані в словниках загального характеру та в спеціальних виданнях. Останні являють собою не тільки досить поширені словники ідіом (наприклад Seidl J., McMordie W. *English Idiom and How to Use Them*. М., 1983), а й словники художніх порівнянь (Elyse Sommer, Myke Sommer *Similes Dictionary*. Michigan, 1988) та метафор (Alice Deignan. *English Guides. Metaphor*. Collins, 1995). В словнику сталих метафоричних виразів ідіоми згруповані у тематичні гнізда: «Тварини», «Рослини», «Вогонь та холод», «Світло, темрява, колір» і т. д., за якими можна судити про певні стереотипні асоціації, образні «загальні місця», притаманні даній культурі. Лише в досить рідких випадках асоціативні зв'язки, властиві для усталеної образності англійської та української мов, цілком збігаються: *He is still green for such a talk* // Він ще зелений для такого завдання. Частіше це аналогічні ідіоми: *white lie* // свята неправда; *She is hell on wheels* // Вона просто чорт в спідниці / відьма.

Через те, що в центрі процесу мовної метафоризації знаходяться ті предмети, явища та поняття, які набули особливої значення для представників певного соціуму або нації в цілому, очевидно, що базові елементи для метафоризації не можуть бути абсолютно ідентичними в різних мовах. Схожість у виборі основ для метафоризації в різних мовах спостерігається на рівні таких базових понять як природні явища, кольори, тварини, рослини пори року, і т.д., що з давніх-давен формували невід'ємну частину буденного життя багатьох народів [6, с. 18].

Художня метафора, інша назва авторська, є образним тропом, що вживається для реалізації естетичної, а не номінативної функції в художньому тексті. Вона виділяється новизною, тісним зв'язком із контекстом, несе в собі образ автора, особливості його індивідуального стилю, а також специфічні національні, культурні та соціальні коди [3, с. 41; 9, с. 144]. Цікавою є думка стосовно ієрархії функцій метафори в художньому тексті. Серед її головних функцій виділяють естетичну (метафора як засіб прикрашання мовлення) та активаційну (метафора як засіб активізації сприйняття адресата), а концептуальну, моделюючу та оцінну функції відносять до другорядних [5, с. 132; 9, с. 144].

Епітет

Епітет – це художнє означення предмета або події, що допомагає виразити сутність та надає емоційну характеристику. Також це поетичне та образне зображення.

Епітети можуть бути як іменниками: *трепет щастя*, але найчастіше епітети – прикметники: *глибока тиша, золоте щастя, міцна рука, горда душа*, прислівники також можуть виступати епітетами: «*води ритмічно, невпинно понесли його в своїх гарячих обіймах...*» [42, с.13].

Характеристики епітетів у порівнюваних мовах відрізняються як на семантичному, та і на структурному рівні. Відмінністю англійської мови є наявність таких структурних типів епітетів як **інвертований** або **зміщений** епітет та **голофразис** або **фразовий** епітет.

Інвертований епітет отримав свою назву через особливості логіко-синтаксичних відносин, що зв'язують його головний та залежний елементи: логічний центр тут підпорядкований синтаксично, а синтаксично ключове слово є неголовним логічно. Велика кількість уживаних інвертованих епітетів вже стала частиною мовної системи і може бути легко розшифрованою іншою мовою, наприклад, при усуненні інверсії. До них належать такі вирази як: *a hell of a noise* – нестерпний шум, *a hell of a place* - прокляте місце, *a brute of a man* – грубіян. В українській мові вони, як правило, виражаються звичайним епітетом, іменником або епітетом-прикладкою *a duck of a boy* диво-хлопчик.

Під голофразисом (фразовим епітетом) розуміють семантично монологічне словосполучення або речення, графічно, синтаксично та інтонаційно уподібнене до слова. Такі епітети функціонують okazіонально і є надзвичайно поширеними як у художньому мовленні, так і в пресі: «*Well, do you have a double-poison-and-cut-my-throat secret?*» «*Sure I have*». *Abra said softly, «Tell me what it is, Aron».* *She put a caress in his name.* «*Tell me the deepest down hell-and-goddam secret you know*» [44, с. 173].

Їхніми відповідниками в українській мові можуть бути також епітети, фрази або підрядні частини речення: *to lead a cat-and-dog life* – жити, як собака з кішкою, вічно сваритися. Часто зустрічається епітетичний та фразовий варіанти перекладу одночасно: *dog-eat-dog competition* – жорстока, безжалісна конкуренція; конкуренція не на життя, а на смерть.

Не існує єдиних правильних рекомендацій для перекладу фразових епітетів. Інколи фразовий епітет може згортатися до однослівного епітету в перекладному варіанті, як, наприклад, у початковому реченні в розповіді про натхненну гру одного з персонажів повісті Дж. К. Джерома «Троє в човні (не рахуючи собаки)»: *He would begin magnificently with a wild, full come-to-the-battle sort of a note, that quite roused you.* Починав він чудово, з дикої, сповненої сили бойової ноти, від якої в вас все напружувалось. Інколи виникає необхідність у перебудові синтаксичної структури висловлення і навіть, у поділі одного речення на два окремих, тощо.

До специфічних граматичних моделей українських епітетів належать епітети виражені іменником-прикладкою або субстантивні епітети: *Сльози-перли, очі-квіти, весла-крила, сини-соколи, лілеї-руки*.

Серед тематичних груп епітетів властивими для української літературної традиції є епітети «золотий» та «срібний» і **колористичні** епітети. В англійській та американській літературах частотність епітетів цієї лексико-семантичної групи знаходиться у залежності від літературного стилю, напрямку, до якого належить митець, а також від особливостей авторського художнього світобачення. Загалом для англо-американської поетичної традиції можна зазначити лише більшу поширеність колористичних епітетів в американській поезії порівняно із поезією англійською. В українському поетичному мовленні використання колористичних епітетів виступає характерною рисою всіх етапів розвитку літературної мови. Ці епітети мають в українській традиції фольклорні витоки, адже до доміантних лексем багатьох жанрів народної творчості належать як епітети “золотий”, “срібний”, так і більшість колірних позначень. Варто згадати лише такі сталі фольклорні сполучення як: *золотії гори, золотії гриви, золотий вінець, срібна хвиля, срібний місяць, білая світлиця, чорна хмара, сизий голуб* та інші.

Евфемізм

Евфемізм – це свідомо використаний стилістичний прийом із «маніпулятивним змістом», який пригнічує або змінює асоціації, передані позначенням, і таким чином позитивно впливає на почуття адресата до нього або, принаймні, нейтралізує негативні. У Словнику Лінгвістичних Термінів О.С. Ахманової надається таке тлумачення поняття: **евфемізм (або антифразис)** - троп, що представляє собою непряме, прикрите, ввічливе, пом'якшувальне позначення якого-небудь предмета або явища та виникає за низкою прагматичних причин: ввічливість, делікатність, благопристойність, прагнення завуалювати негативну сутність окремих явищ дійсності [6, с. 35].

В англійській та українській мовах є багато спільних рис семантичних характеристик евфемізмів. Обидва мовні колективи виокремили, поперше,

групу евфемістичних **назв смерті, вмирання**: *to pass away, to expire, to depart one's life, to breathe one's last, to go the way of all flesh, to pass into darkness, to go west, to join the majority // ніти з життя, відійти у вічність, ніти за вічну межу, почити вічним сном, навіки заснути, упокоїтися; to put an end to one's life // наложити на себе руки, звести рахунки з життям; the deceased, the departed // покійний, спочилий.*

Виникнення подібних евфемізмів сягає корінням часів архаїчного, магічного мислення, коли існували заборони (табу) на використання назв найбільш значимих понять. Система табу була пов'язана з вірою прадавніх людей у тотожність слова (імені) та речі або явища, яке воно позначає, внаслідок чого озвучування імені певного явища прирівнювалося до матеріалізації самого явища. Це вірування збереглося і в античному світі: відомо, що римляни, які жахалися смерті й бачили щось зловісне навіть у звучанні слів «смерть» та «помер», вдавалися до використання евфемістичних виразів «перестав жити», «віджив своє», в котрих згадувалося хоча й завершене, але все-таки життя.

Ще одна група евфемізмів пов'язана в обох мовах з **релігійними уявленнями**. Це вживання слів *the Lord, the Supreme Being, Heaven, goodness // Творець, Спаситель, Небеса замість God - Бог*, а також *the Prince of Darkness, the deuce, the Evil One, the dickens, old Nick, old Harry // володар тьми, лукавий, зрадник, біс, грець, нечиста сила, не-чистий, рогатий, злий дух, щезник, лихий, той, не при хаті згадуючи, замість Devil - Чорт*. В українській культурі спостерігаються також евфемістичні назви деяких демонологічних істот: *домовик - хованець, вихованок, годованець, щасливець; домовий - хазяїн, дедо, дідусь*. Евфемістичні перифрази, пов'язані зі страхом стародавньої людини перед непізнаними силами природи, поширювалися і на цілком реальні об'єкти. Так, українські слова ведмідь та змія являють собою колишні евфемізми: це описові назви «страшних» тварин – *медгдъ = той, що їсть мед, змія = та, що повзає по землі*.

Спільними для англійської та української мов є розмовні евфемістичні замітники назв явищ, про які неприємно згадувати: *to hit the bottle* // *закладати за комір, заглядати у чарку* - замість *пити, бути п'яницею*; *to tell stories* // *вигадувати* - замість *брехати*, *not right in the head* // *не сповна розуму* - замість *недоумкуватий*; *he's no genius* // *не хапає зірок з неба, недалекий* - замість *дурний*; *loo* // *одне місце* замість *туалет*.

Але, на відміну від української мови, мова англійська пережила протягом останніх десятиліть справжній евфемістичний бум, спричинений утвердженням так званої **політично-коректної мови**. Динамічний розвиток суспільства, розповсюдження толерантності й демократизації, а також процеси глобалізації сприяють культурним змінам. Відомо, що мова є нерозривно пов'язана з культурою, традиціями та ментальністю її носіїв. Яскравим прикладом взаємодії мови й культури є зміни в мовній картині світу народу, викликані таким культурним та соціальним явищем, як **політична коректність**.

Американський варіант англійської мови дуже відомий своєю політкоректністю, яка активно просувається в публіцистичному, політичному, освітянському та й побутовому дискурсі. Відповідне явище спричинене боротьбою з дискримінацією за статевими, расовими, етнічними та іншими ознаками. Однак як наслідок утворені неологізми є більш курйозними, ніж тактовними. Слід розуміти, що політкоректність – це не просто новий синонім для таких понять, як ввічливість чи толерантність.

Політкоректність – це певна політика, певний спосіб поведінки. Особливостями політкоректності є її крайня запобігливість, адже засуджуються не просто образливі вчинки, а усе, що потенційно може бути образливим. У разі оцінки мотивації вчинку чи слів, які можуть розглядатися як образливі, обирається, як правило, варіант інтерпретації, максимально близький до зумисного вчинку. Також для політкоректності характерна крайня неконфліктність. Запровадження її норм призвело до відповідної кодифікації узусу, яка здійснюється через систему освіти, посібники з практичної

стилістики, інструкції видавництв та мас медіа. Внаслідок цього процесу англійська мова поповнилася численними **евфемістичними заміниками** назв певних етнічних, расових, демографічних та соціальних груп: *black*, *Afro-American* (замість *Negro*), *Native American* (замість *Indian*), *senior citizens* (замість *the aged*, *the elderly*), *disabled* (замість *crippled*). Деякі соціальні групи, наприклад, бідне населення, позначаються в англійській мові цілою низкою евфемістичних назв: *the needy*, *the neediest*, *the ill-provided*, *the deprived*, *the socially deprived*, *the underprivileged*, *the disadvantaged*, *low-incomed people*.

Ще одна група евфемістичних субституцій пов'язана із **підвищенням престижу професій та занять (name-lifting)**. Це, наприклад, заміна слова *janitor* на *facility manager*, відповідно: *secretary* = *team assistant*, *garbage collector* = *sanitary engineer*, *gardener* = *landscape engineer*. Цей процес поєднується з винайденням нових професій, яким надаються привабливі, престижні назви: *contentmanager*, *innovation manager*, *multimediasigner* і т.д. Зазначені англомовні явища справляють відчутний вплив на розвиток інших мов. Так, останнім часом німецька мова запозичила англійські назви принаймні 50 видів нових професій лише з галузі маркетингу: *der Ethical Hacker*, *der Energietrader*, *der Fundraiser*, *der Senior Consultant Electronic Commerce* і т.д. [18, с.63].

Третя вагома частка евфемістичних заміників виникла під впливом поширених в англомовному світі феміністичних поглядів. Американські редактори виправляють **гендерні форми слів (gender specific forms)**, які мають своєю складовою лексему тап або суфікси жіночого роду – *-ix*, *-ess*, *-ette*, на такі, що не містять показників роду: *businessman* → *manager*, *business executive*; *fireman* → *fire fighter*, *chairman* → *chair*, *chairperson*; *spokesman* → *representative*, *spokesperson*; *mankind* *humanity*, *humankind*; *manpower* → *labor*, *work force*; *congressman* → *lawmaker*, *legislator*, *representative*, *member of Congress*; *policeman* → *police person*, *police officer*; *serviceman* → *soldier*, *sailor*; *poetess* → *poet*; *aviatrix* → *aviator*; *foreman supervisor*; *executrix* *executor*; *stateman* → *stateperson*; *to man* *to staff*, *to crew*. З огляду на те, що винайдений

феміністками семі-афікс **person** досить часто надає словам штучного звучання, було розроблено іншу стратегію мовного вирішення гендерного питання, яка набуває все більшого поширення в англійській мові. Це одночасне використання складних слів з **man** і **woman**, *postman* та *postwoman*, *policeman* та *policewoman* і т. д. Часткою системи евфемістичних субститутів, які створюють *inclusive language*, тобто форму мовлення, котра не дискримінує жінок, є також альтернативні сполучення особових або присвійних займенників чоловічого та жіночого роду, що вживаються разом з іменниками невизначеного роду замість звичних у таких випадках займенників чоловічого роду: *The person who spends all of his or her time at work is not hard-working; he or she is boring*. Громіздкість і незграбність синтаксичних побудов з подібними включеннями неодноразово були об'єктом критики та гумористичних імітувань на кшталт: *Everybody must pick up his or her ticket at the counter and make his or her way to his or her seat on his or her own*.

Аби усунути цей недолік було запропоновано змінювати чоловічі та жіночі займенники від абзацу до абзацу і навіть від речення до речення. Очевидною слабкістю такої стратегії є те, що вона, безумовно, дезорієнтує і заплутує читача. Невдалим визнано й ще один варіант цієї пропозиції – застереження у передмові книги, які іменники будуть замінюватися чоловічими, а які жіночими займенниками. Оскільки, згідно досліджень, тільки десять відсотків читачів зазирають у передмову до книги, саме така мізерна кількість читачів розумітиме в подальшому стратегію автора [6, с. 37].

Зважаючи на те, що традиційна заміна іменників з невизначеним родом займенниками чоловічого роду вже не вважається нормативною, а одночасне вживання займенників обох родів має суттєві стилістичні недосконалості численні посібники з практичної стилістики радять дотримуватися третього, нейтрального варіанту. Він полягає у заміні однини множиною та перефразуванні речення таким чином, щоб уникнути займенників чоловічого й жіночого роду. Так, речення *If a child is absent from school for long periods, he*

should be given extra work може звучати як: *If **children** are absent from school for lorry periods, **they** should be given extra work.* При можливості непряме звертання третьої особи однини замінюють словами **you** або **one**, і тоді речення *the recipient is requested to return this form immediately, specifying his address and telephone number* перетворюється на *You are requested to return this form immediately, specifying your address and telephone number.* Єдиним стилістичним недоліком такої трансформації є певна пишномовність та зверхність тону, що виникає через вживання слів **you** та **one**.

Оптимальне вирішення проблеми вбачається сьогодні у використанні і займенників у множині з такими невизначеними словами як *anybody, anyone; each, every; either, neither, everyone, everybody; none, one; no one, nobody; someone, somebody.* Наприклад: *Each person has the right to vote for the candidate of their choice.*

Описані процеси загалом не є актуальними для української мови, проте можна говорити про наявність окремих схожих тенденцій, в українській мові більшість назв осіб за професіями, посадами та званнями має паралельні форми чоловічого і жіночого родів, тому проблеми суто мовної констатації рівного статусу статей тут не існує. Традиційно ці форми широко вживаються в усіх стилях усного мовлення. Причому поряд із парами паралельних утворень (*вихователь – вихователька, директор - директриса, діяч - діячка*) в усному мовленні функціонують також розмовно-просторічні форми жіночого роду з суфіксами – *-их-*: *бухгалтерша, лікарка, директорша, генеральша, комендантша кравчиха, сторожиха.* Крім того, форми жіночого роду часто зустрічаються в художньо-белетристичному та публіцистичному стилях, інколи на правах цитат зі стилю усного мовлення [1, с. 83].

Протягом останнього часу склалася тенденція до більш інтенсивного вживання форм жіночого роду в пресі та засобах масової інформації, де все частіше спостерігаються малопоширені раніше паралелі: *колега – колежанка, юнак – юнка, борець – борчиня, торговець – торгівчиня, виборець – виборчиня, майстер – майстриня, кур'єр – кур'єрка, лідер – лідерка, міністр – міністерка,*

прем'єр – прем'єрка. До проявів тієї ж тенденції в даному стилі належить використання іменників «люди», «особи» в поєднанні з кількісними словами: *сто двадцять двоє людей, п'ятдесят дві особи* (в той час як стилістичні норми попередніх років санкціонували також варіант *п'ятдесят два чоловіка*).

В офіційно-діловому стилі форми жіночого роду вважаються ненормативними, тому називання осіб обох статей здійснюється тут виключно за допомогою іменників чоловічого роду.

В мову української преси та засобів масової інформації увійшли також певні евфемістичні новоутворення, що позначають окремі демографічні й соціальні групи, соціальні явища: *люди з функціональними обмеженнями, люди з обмеженими фізичними можливостями, діти з особливими потребами (замість інваліди), соціально неадаптовані (замість бомжі), незайняте населення (замість безробітні), асоціальна сім'я (замість неблагополучна сім'я), негатив, негативні явища (замість адміністративні зловживання, правопорушення, наркотиків і т.п.)*. Спостерігаються також випадки евфемістичних вживання заміщень, спрямованих на піднесення статусу деяких видів занять: *робітник комплексного прибирання (замість двірник), оператор машинного доїння (замість доярка)*. В обох мовах спостерігається також явище протилежне евфемізації – **дисфемізація**, тобто навмисна заміна нейтральних за стилістичним тоном слів грубими, різкими виразами: *to die = to kick the bucket, to bite the dust // померти - дати дуба, покотити роги, віддати кінці, відкинути копита, зіграти в ящик* [6, с. 20].

Іронія

Іронія посідала значне місце в літературі ще з античних часів, коли виникли поняття драматичної іронії і іронії долі. Іронія — засіб художньої виразності, прихована насмішка, коли за зовні позитивним висловлюванням ховається висміювання. Найчастіше використовується в сатирі [29, с.143].

До типових форм британської комічної культури належать іронія та сарказм. Мовними свідченнями їхньої популярності є такі ідіоматичні вирази як *to have / to speak with / to put one's tongue in one's cheek* тобто "говорити

глузливо, іронічно". Звична для англійського мовлення саркастичність тону знайшла відбиток також у сталих словосполученнях: *biting / bitter / caustic / sharp / venomous / wicked tongue* – *злий, уципливий язик*. Відмінна характеристика англійських іронічних та саркастичних зауважень полягає в тому, що їх говорять з рівною, абсолютно нейтральною інтонацією, яка в багатьох інших мовах традиційно супроводжує твердження позитивного змісту, що мають на меті висловлення схвальних оцінок та вираження позитивних емоцій. Ця особливість англійського мовлення нерідко стає причиною непорозумінь лінгвокультурного характеру при міжмовній комунікації. Адже якщо іноземець поєднує висловлення свого щиро позитивного ставлення до предмету розмови з рівним тоном мовлення, його інтонація, за законом психолінгвістичної проєкції, буде сприйнята носіями мови як така, що виражає нудьгу, іронію або сарказм [6, с. 201].

Отже, предметом стилістичної семасіології є додаткові значення мовних одиниць, які виникають у випадках незвичної денотативної віднесеності слів, словосполучень, речень, текстів, а також незвичної комбінації значень даних одиниць. До основних семасіологічних засобів стилістики відносяться метафора і порівняння, епітет, метонімія, евфемізм та іронія. До типових форм британської комічної культури належать іронія та сарказм.

1.2. Іронія як прийом парадоксального зображення дійсності та її види

Енциклопедія «Українська мова» дає таке визначення поняття «іронія»: «Іронія (грец. *εἰρωνεία*, букв. – насмішка, глузування, прихований глум) – різновид антифразу, троп, де з метою прихованого глузування або для легкого добродушного жарту мовна одиниця з позитивно-стверджувальними (в широкому розумінні) значенням, конотацією або модальністю вживається з прямо протилежними характеристиками» [29, с. 214].

Отже, іронія передбачає розрив або невідповідність між тим, що мовець стверджує, і тим, що загалом мається на увазі – чи в момент висловлювання, чи в пізнішому контексті історії. Іронію розуміють як естетичну оцінку, що ґрунтується на невідповідності між дійсністю та ідеалом; ця оцінка може стосуватися текстів, промов, подій, вчинків тощо. Усі різновиди іронії так чи інакше пов'язані з усвідомленням невідповідності між розумінням дійсності або очікуваннями й тим, що відбувається насправді. Прийнято вважати, що іронія виникла у Давній Греції. Тоді вона була звичайним театральним жестом. «Іроніком» давні греки називали комедійного персонажа, який (на відміну від «хвалька»), насміхаючись, удавав із себе дурнішого, ніж був насправді. Усі пізніші значення слова «іронія» так чи інакше зберігають цей початковий концепт [26, с. 127].

Із часом поняття «іронія» розширилось і переосмислилось. На думку деяких літературознавців, не варто зводити іронію до «насмішки, замаскованої зовні благопристойною формою» [38, с. 235], бо іронія не завжди «висміює». Осяжність іронії, її відкритість у сучасному світі зумовлені не тим, що вона несе в собі насмішку, а тим, що ця насмішка замаскована. Іронізуючи, мовець свідомо або несвідомо ухиляється від відвертості, розділяє «зовнішнє» і «внутрішнє» і створює напругу, поєднуючи в слові пряме і переносне значення [42, с. 68].

Помітити іронію часто можливо лише на відповідному культурному фоні. Як і будь-який вислів із яскравим культурним підґрунтям, іронію часто неможливо перенести в іншу культуру повною мірою. Вислів із прихованим сенсом, що зрозумілий американцеві з Сан-Франциско, може виявитися незрозумілим для канадця, британця, австралійця чи й навіть американця з Нью-Йорка, хоч усі вони начебто розмовляють однією мовою. Дослівний переклад іронічного вислову іншою мовою часто спотворює первинний сенс чи й узагалі виявляється нісенітницею, оскільки кожна культура має власні метафори, ідіоми та способи створення тонкої двозначності.

Іронія, як властивість стилю, полягає в навмисній суперечності між дослівним змістом висловлювання та його істинним сенсом, який виражають не прямо, а розпізнають завдяки різноманітним чинникам супровідно-контекстуального характеру [29, с. 59].

За словами вчених, іронія може виявлятися у використанні слів, які зазвичай виражають позитивне ставлення до чогось, для передачі негативної думки. Це може бути спроба глузування над певною особою чи ідеєю. Іронія також може виникнути, коли твердження або його елементи стають контекстуально невідповідними, несподіваними для читача чи слухача.

Маріка Мюллер обговорює давнє походження іронії, стверджуючи, що коріння іронічного вираження походить від Сократа та Аристотеля. За Аристотелем, іронія - це вислів, що містить глузування над людьми, які так мислять. Вчені ХХ століття мають різні визначення цього тропу. О. Потебня вважав, що іронія – це використання слів, які виражають позитивну оцінку, для передачі негативної думки [9, с. 69]

Сучасний дослідник іронії, Сальваторе Аттардо, вважає, що іронія створюється, коли висловлювання або його частини не відповідають контексту чи очікуванням аудиторії. Це робить іронічні висловлювання більш уважно сприйнятими і значущими для читача або слухача, оскільки вони виходять за межі звичайних очікувань [8, с. 2].

Іронія в літературі стала не тільки способом глузування чи сарказму, але й майстерним засобом вираження глибоких думок та ідеї, надавши літературним творам багатшаровість і непередбачуваність. Такий підхід дозволяє авторам створювати текст, який залишається актуальним та цікавим для читачів протягом багатьох поколінь.

Іронія – це складний та цікавий стилістичний прийом, який має особливе місце в літературі та мистецтві. Цей прийом дозволяє виразно висловлювати суперечності дійсності, використовуючи парадокси та несподівані обороти мови. У даній магістерській роботі ми проведемо глибокий аналіз іронії як

прийому парадоксального зображення дійсності, розглядаючи її різні аспекти, ролі та вплив на сприйняття читачів та глядачів.

Вивченню іронії як різновиду комічного присвячена велика кількість робіт. В дослідженнях останніх років були розглянуті іронія та споріднені з нею явища, встановлено межі і внутрішні зв'язки між іронією і сатирою, іронією та жартом, іронією і сарказмом, дана класифікація іронічних висловлювань в англійській мові [12, с. 43]. Можна виділити два великі різновиди іронії: іронія як стилістичний прийом (іронічна насмішка) і іронія як ефект, направлений на читача (або глядача, тому, що даний тип іронії часто зустрічається в драматичних творах). Слід ще раз підкреслити відмінність іронії-прийому і іронії-ефекту: традиційне розуміння іронії як прийому передбачає наявність якоїсь насмішки, в той час як іронія-ефект такої насмішки в більшості випадків позбавлена.

«Інтертекстуальна іронія збирає до купи взаємничених щасливчиків – от тільки чим більше цих взаємничених, тим вони щасливіші.» (У. Еко).

Про інтертекстуальну іронію (іноді її ще називають алюзивною іронією [8, с. 2]) написано порівняно мало. Найбільше нею цікавився У. Еко – відомий вчений-семіотик, романіст і перекладач художньої літератури. Очевидно, саме йому й належить авторство цього терміна. У. Еко розглядає інтертекстуальну іронію як одну з властивостей постмодерної літератури. Одна з ознак постмодерну, на думку У. Еко, – створення оповідей, здатних, попри «замудрі» алюзії та «претензійні» стилістичні засоби, привабити широку аудиторію; іншими словами такі оповіді (у найвдаліших випадках) якимсь нетрадиційним способом поєднують ці два компоненти [15].

На думку У. Еко, інтертекстуальна іронія не є іронією в чистому вигляді. Іронія полягає у констатуванні не протилежного правді, а протилежного тому, що слухач, на думку мовця, уважає правдою. Іронічно називати недолугу особу дуже розумною, але тільки в тому разі, якщо адресат знає, що ця особа недолуга. Не знаючи цього, він не вловить іронії і натомість одержить лише неправдиву інформацію. Отже, якщо адресат не усвідомлює гри, то іронія

перетворюється на просту брехню [15, с. 45]. Інша річ інтертекстуальна іронія. Гра в інтертекстуальну іронію, за висловом У. Еко, не встановлює «convention ad excludendum» («умови на виключення») стосовно «наївного», читача. Її можна порівняти з банкетом, на якому залишки вечері, що її подавали на верхньому поверсі, потім роздають на нижньому – але не те, що залишилося на столі, а радше залишки в каструлях, і їх теж подають пристойно. «Наївний» читач прийме їх за те, чого вони варті (а коли все буде сказано й зроблено, вони будуть смачні і їх буде вдосталь), уважаючи, що свято відбувається тільки на одному поверсі і не здогадуючись, що хтось інший одержав більше. З іншого боку, навіть «наївні» читачі, просуваючись лабіринтами тексту, не можуть не запідозрити, що інколи (або й доволі часто) він перегукується з чимось іще поза його межами. Відтак, інтертекстуальна іронія не тільки не встановлює «convention ad excludendum», а й провокує й запрошує приєднатися до числа втаємничених і тому може поступово перетворити «наївного» читача на читача, що починає вловлювати аромат безлічі інших текстів, що передували тому, який він читає.

Отже, іронія, як прийом парадоксального зображення дійсності, виступає як складний та багатогранний засіб в літературному та мовному вираженні. Іронія утворює парадоксальність через використання виразів, які, здавалося б, мають одне значення, але в контексті виявляють свою протилежність. Цей прийом активно використовується для насмішки, критики та вираження негодування автора. Однак в перекладі іронії виникають складнощі, оскільки вона базується на культурних, мовних та контекстуальних нюансах, що вимагає від перекладача тонкої ерудиції та чутливості до відтінків виразу [15, с. 74].

Іронія, тісно переплетена із словесним мистецтвом, вона відкриває перед читачем глибокий шар суперечливостей та несподіванок. В літературі іронія є невід'ємною складовою, яка додає тексту нові виміри, відтінки значення, емоційне забарвлення та дає читачеві можливість розглянути події під різними кутами.

Поняття іронії у літературі виявляється досить яскраво вираженим, іронія перетинає границі жанрів та стилів, і тим самим робить твори більш багатограними. Іронія функціонує як засіб вираження авторської позиції та водночас викликає в читача рефлексію щодо глибини сенсів. Будучи складною формою вираження, іронія розкриває невидимі резонанси тексту та розгортає альтернативні шляхи сприйняття літературних образів.

У літературі існує, насамперед, три типи іронії: **драматична, ситуативна та вербальна іронія**. Кожна форма має власне використання в літературі, а також є багато підтипів іронії, які підпадають під кожен з цих категорій.

1. Драматична іронія: цей тип іронії також відомий як трагічна іронія коли глядачі знають те, чого не знають головні герої. Цей прийом надає тексту або сцені напруги та часто використовується в літературі для захоплення уваги читачів. Читач, завдяки натякам письменника, дізнається про події, які герої лише намагаються зрозуміти. Кульмінація настає, коли герої врешті-решт опиняються в ситуації, яку читач вже давно передбачав. Цей метод широко використовується у творах Вільяма Шекспіра, наприклад, у його класичних творах «Сон літньої ночі» та «Дванадцята ніч», додає творчості глибину та несподіваність. Наприклад, у «Отелло» Вільяма Шекспіра (1603) Отелло довіряє Яго, але глядачі знають краще. Іншим прикладом драматичної іронії є грецька трагедія «Цар Едіп» Софокла, де глядач дізнається про трагічну долю головного героя раніше за нього самого.

2. Ситуативна іронія: Ситуативна іронія виникає, коли очікуваний результат руйнується. Коли реальний перебіг подій, «правда життя» суперечить очікуваному результату, це — ситуативна іронія. Більш відома в народі як «іронія долі». Знову ж таки, наголошуємо, що «іронія долі» — це не те саме, що і випадковий збіг обставин чи погані співпадіння. Справжня ситуативна іронія відома певним підґрунтям і має глибокий смисл, часто надаючи нам якусь «доленосну логіку», яку складно пояснити лише розумом. Наприклад, у всесвітньо відомій історії про лайнер «Титанік» — найбільший

корабель у світі, який усі вважали «непотоплюваним» — ми бачимо приклад ситуативної іронії. Ця історія нагадує нам, що навіть наймасштабніші плани можуть зіштовхнутися з несподіваними викликами долі. Також, у класичному оповіданні О. Генрі «Дар волхвів» (1905) дружина відрізає своє довге волосся, щоб продати його, щоб купити чоловікові ланцюжок для його цінного годинника. Тим часом чоловік продає свій годинник, щоб купити дружині гребінець для волосся. Ситуаційна іронія походить від того, що кожна людина не очікує, що її дар буде підірваний діями іншого.

3. Вербальна іронія: найпоширеніша у повсякденному житті розмовна форма іронії. Те, що промовляється, насправді означає геть протилежне. Не варто плутати з сарказмом. Між цими двома поняттями є суттєва відмінність: сарказм завжди має на меті когось боляче зачепити, в нього є конкретний адресат, тоді як в іронії це зовсім не обов'язково, вона є значно м'якшим інструментом.

Також виокремлюють такі види іронії:

Риторична іронія – це засіб, ефективно вживається у педагогіці, політичному дискурсі та журналістиці. Коли Антоній називає Брута «чесною людиною», читачі, які знають про зраду і підступне вбивство Цезаря (Брутового вождя і друга), розуміють, що Брут — це точно щось інше, ніж «чесна людина». Таким іронічно-позитивним твердженням Шекспір досягає яскравішого ефекту, аніж просто негативною оцінкою персонажа. Класичним прикладом риторичної іронії, чи іронії взагалі, є твердження Платона, що Сократ — наймудріша людина, бо він знає, що він нічого не знає. Це, здавалося б, просте твердження містить у собі майже всі грані такого складного поняття як іронія [16, с. 39].

Сократівська іронія – приховування невинності, невігластва героя, двозначність.

Структурна іронія – наївний герой інтерпретує події та вчинки по іншому, ніж сам автор.

Космічна іронія – передається через персонажів, котрі зазнали суворого та жорстокого ставлення, були обурені, тощо.

Романтична іронія – автор намагається розділити подвійне розуміння того, що відбувається в тексті.

Визначення словесної іронії - це твердження, в якому слова оратора невідповідні намірам оратора. Оратор говорить одне, маючи на увазі інше, що призводить до іронічного зіткнення між їх передбачуваним значенням і їх буквальним значенням. Більшість видів словесної іронії можна класифікувати як перебільшення або применшення.

Ці типи іронії ми можемо знайти в прозових байках як класичних, так і сучасних.

Отже, іронія функціонує як засіб вираження авторської позиції та водночас викликає в читача рефлексію щодо глибини сенсів. У літературі існує, насамперед, три типи іронії: драматична, ситуативна та вербальна іронія.

1.3. Прийоми перекладу іронічних висловлювань

Зазвичай мова про переклад ведеться як про перетворення повідомлення з вихідної мови на повідомлення мовою перекладу, як стверджує О. Яшук [31, с. 55]. Однак П. Топер визначає, перекладом як не лише сам процес перетворення повідомлення, а й його результат у вигляді нового мовленнєвого твору [17, с. 152].

Переклад є тісно пов'язаним із стилістикою, адже саме вона роз'яснює, як текст породжує значення, радше, ніж що він означає. Стилiстика пояснює дрібні деталі тексту. Її використовують для опису як художніх так і нехудожніх текстів.

Сьогодні важливим для усіх стало прагнення вийти за межі слова, вміщеного в тексті, аби осмислити, чому саме автор обрав те, чи інше слово, як воно впливає на читача, тощо [31, с. 62].

Завдяки своїй лінгвістичній основі, стилістика дає змогу чітко визначити та детально описати усі проблемні моменти тексту-джерела та вже перекладеного тексту, а також різницю між ними. Важливі для перекладу тексту питання прояснюються у стилі тексту-джерела, його описі, в міркуваннях про його функції та вплив [33, с. 145].

Як відомо, художні твори в першу чергу спрямовані на аудиторію, для якої мова оригіналу є рідною. Однак багато творів мають універсальну цінність, яка зацікавлює читачів незалежно від їхньої мовної належності. З цієї причини багато творів часто перекладають іншими мовами. Процес перекладу художніх творів передбачає взаємодію національних мов і літератур, оскільки перекладач, використовуючи іншу мову, повинен відтворити всі ідеї та художні цінності оригіналу відповідно до літературно-мовних норм і традицій культури народу, на чію мову ведеться переклад.

Важливо відзначити, що явище іронії залишається недостатньо вивченим з точки зору перекладу, існує потреба у визначенні методів перекладу та дослідженні трансформацій, які відбуваються при передачі іронії в цільовій мові. Іронія є складним явищем в лінгвістиці та літературі, яке може бути особливо важко передати в перекладі. У цій роботі ми розглянемо виклики, які стоять перед перекладачами при спробі передати іронічний тон та сенс іронічних висловлювань. Ми також проаналізуємо різні прийоми перекладу, які можна використовувати для збереження іронії в перекладі текстів.

Також необхідно зазначити, що основною особливістю художнього перекладу є взаємодія з мовою не лише в її комунікативних та інформативних функціях, але і в її ролі естетичного засобу вираження та носія естетичної значущості твору. Художній переклад має за мету не лише передачу лексичного та граматичного наповнення початкового тексту, але і втілення образів і виразних засобів, що характеризують будь-який художній твір. В результаті цього процесу перекладу отриманий текст можна вважати твором,

що має художні риси, тим самим стаючи невід'ємною частиною літературної спадщини мови перекладу.

Іншою важливою особливістю художнього перекладу є передача індивідуального стилю письменника. Аби влучно та доречно передати специфіку авторської манери, перекладач повинен мати неабиякий письменницький талант. Ця концепція чудово відображена в англійській термінології, вона підкреслює творчий характер процесу художнього перекладу, використовуючи терміни «artistic translation» та «creative translation». Отже, у цьому контексті перекладач функціонує як художник особливого роду, оперуючи між двома культурами [41, с. 57; 14, с. 154]. Як відзначає С. Landers, перекладачі художніх творів взаємодіють з цілими культурами та є сполучною ланкою між ними [43, с. 200].

Основні виклики перекладу іронії:

1. Контекстуальна Іронія: Іронічний тон часто ґрунтується на специфічному контексті, який може бути складно, а іноді й неможливо перекласти на іншу мову.
2. Двозначність: Іронічні висловлювання можуть мати подвійне значення, тому перекладач повинен вибрати правильний тон для передачі іронії.
3. Культурні Різниці: Іронія може ґрунтуватися на культурних особливостях, які можуть бути незрозумілі для читачів інших культур.

Переклад такого стилістичного засобу як іронія складається з двох етапів: спочатку необхідно розпізнати іронію, а потім вже її відтворити. Як зауважує Коптілов В., основною особливістю іронічної прози є наявність підтексту, який ніби просвічує крізь речення художнього твору, надаючи їм подвійного значення [18, с. 147]. Саме через подібні подвійні значення у перекладачів можуть виникнути труднощі при відтворенні іронії. Переклад іронічних висловлювань є важливим завданням, яке вимагає не лише знань мов, а й глибокого розуміння контексту та культурних нюансів.

Перекладачі повинні володіти різними прийомами та враховувати всі аспекти іронії для того, щоб передати не лише слова, а й відчуття та емоції, які містяться в оригіналі.

Переклад іронії може бути викликаний великими труднощами через те, що іронічний підтекст може бути вкрай важливий для змісту твору. Перекладач повинен вміло передати іронічний настрій та смислові відтінки іронії. Ось деякі способи перекладу іронії та перекладацькі трансформації, які можна використовувати:

1. Еквівалентна іронія: Перекладач може використовувати іронічні вислови або вирази з мови джерела, які мають схожий ефект у цільовій мові.
2. Пояснювальні вставки: Перекладач може додати пояснювальні вставки чи додаткові рядки, щоб пояснити іронічний смисл або намагатися виразити його більш ясно.
3. Контекстуальний переклад: Важливо враховувати контекст ситуації та персонажів для правильного вираження іронії в перекладі.
4. Заміна іронії аналогічним ефектом: Перекладач може замінити іронічний вислів або ситуацію аналогічним ефектом у цільовій мові, якщо оригінал важко передати без втрати смислу.
5. Використання сленгу, жаргону чи діалектів: Іноді вживання сленгу, жаргону чи діалектів може виграти роль у передачі іронії, особливо якщо вони мають саркастичне або глузливе відтінки.
6. Сюжетні зміни: У деяких випадках, коли іронічний момент важко виразити через слова, можливо, зміни в сюжеті допоможуть передати іронію.
7. Врахування аудиторії: Перекладач повинен звертати увагу на цільову аудиторію, оскільки іронія може бути специфічною для певного культурного контексту, і відповідно до цього адаптувати переклад.

8. Збереження іронічного тону: Важливо спробувати зберегти тон іронії в перекладі, навіть якщо конкретний вислів чи ситуація потребує трансформації.

Варто розуміти, що ідеальний переклад іронії може бути складним завданням, і він може бути неможливим без втрати деяких відтінків смислу. Перекладач повинен мати глибоке розуміння обох мов та культур, а також виявити креативність та винахідливість, щоб передати іронію якнайточніше.

Переклад іронії розглядається в межах художнього перекладу, де основною метою є не лише передача інформації, вміщеної в тексті, але й адекватна відтворення художнього образу. Проте проблема перекладу іронії залишається недостатньо вивченою, і на неї зосереджено значно менше досліджень, ніж на її філософські та мовні аспекти.

Іронія, як визначено з точки зору стилістики, є засобом, що виражає насмішку, а також несе в собі критику та осуд, приховані за маскою прийняття та схвалення. Лінгвісти розглядають іронію як використання слів або фрагментів тексту в сенсі, протилежному буквальному [18, с. 57].

Іронія завжди існує між рядками тексту і може охоплювати його в цілому. Тому виникають певні труднощі для перекладача у відтворенні іронії. По-перше, іронія може виявитися в лексичних одиницях, які самі по собі є складні для перекладу. По-друге, іронія не є універсальною категорією, і не завжди можливо передати іронію з однієї культури в іншу так, щоб вона була адекватно сприйнята представниками іншої культури. Нарешті, по-третє, іронія може залишитися непоміченою перекладачем, оскільки той може не мати необхідних фонових знань та ерудиції, щоб уловити і відтворити сенс, який закладено автором. Якщо перекладач не здатний передати іронію, яка містить культурно-значущу інформацію, в мові перекладу виникає функціонально-семантична прірва.

За висновком О. Ящук, існує чотири окремих способи перекладу іронії: повний переклад, розширення вихідного іронічного звороту, антономічний переклад, додавання змістових компонентів. Кожен з них слід розглядати на

прикладах з художніх творів, аналізуючи при цьому супутні лексичні та граматичні трансформації, до яких вдається перекладач для відтворення іронічного ефекту [31, с. 273]. Повний переклад спрямований на уважне відтворення всіх компонентів інформаційної структури вихідного тексту в мовних одиницях перекладу. Це використовується тоді, коли існують схожі соціокультурні асоціації і коли лексична та граматична структура іронічного засобу в оригіналі допускає його відтворення [31, с. 18].

Розширення вихідного іронічного вислову застосовується у випадках, коли сенс іронічного вживання слів є неочевидним для іншомовної культури. У таких ситуаціях деякі компоненти іронії можуть бути передані, наприклад, за допомогою прислівникових та дієприкметникових виразів і розширених атрибутивних конструкцій [31, с. 24].

Антонімічний переклад використовується, коли виникає необхідність заміни позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі та навпаки. Цей метод застосовується, коли простий переклад ускладнює структуру перекладу через відмінності у граматичних і лексичних нормах, тим самим утруднюючи або навіть затемнюючи сенс іронії [31, с. 146]. В англо-українських перекладах це використання особливо актуально тоді, коли в оригіналі негативна форма поєднана із словом, що має негативний префікс. Зокрема, ця трансформація може здійснюватися іншими словами та виразами, які виражають протилежну думку.

Додавання смислових компонентів застосовується у випадках, коли необхідно зберегти лексико-граматичні форми вихідного тексту (наприклад, цитати) в умовах обмеженої інформації щодо аналогічних форм у мові перекладу. Проте в іронічному обробленні цитат та алюзій виникають ситуації, коли вони можуть втратити своє вихідне значення, зокрема, коли цитата піддається лексико-граматичним перетворенням. Навіть у таких випадках перетворена цитата повинна залишатися впізнаваною у перекладі [31, с. 147].

Культурно-ситуативна заміна є необхідною, коли іронічне висловлювання містить компоненти, які є невідомими для культури мови перекладу. У таких випадках ключовий момент полягає в передачі самої іронії ситуації через використання вихідного виразу, який передає сенс іронії, а не його спосіб вираження. Культурно-ситуативна заміна може бути здійснена за допомогою коментарів. Перекладацький коментар надає читачу перекладу необхідну інформацію, зберігаючи структуру іронії. Але в окремих випадках іронічні висловлювання можуть базуватися виключно на культурних асоціаціях і вийти за межі вихідної культури, що робить використання коментарів довгим та неефективним [31, с. 147].

Деякі вчені [39; 31; 33] вбачають, що, оскільки іронія може виявлятися на всіх рівнях мови, включаючи рівень тексту та гіпертексту, методи перекладу іронії також мають бути розглянуті, враховуючи рівневу приналежність засобів створення іронії.

Найчастіше основною проблемою, яка викликає необхідність мовних перетворень, є наявність в іронічному контексті певних компонентів, невідомих для культури тієї мови, на яку здійснюється переклад. Подібна невідповідність деяких елементів культур спричинила використання при перекладі певних стилістичних прийомів. Основною метою яких є створення найбільш оптимальних перекладів іронічних конструкцій та збереження індивідуального стилю автора. Зокрема, одним із ключових прийомів для передачі іронії в художньому тексті є використання перекладу з додаванням змістових компонентів. У ситуаціях, коли повний переклад неспроможний відтворити необхідне значення та стилістичне навантаження, можна передати зміст шляхом введення змістових компонентів або навіть трансформації образної основи іронічного вислову. Наприклад, у реченні: «*He said a mind like mine ought not to be expected to give itself away in steering boats – better let a mere commonplace human being see after that boat, before we jolly well all got drowned*» [7, с. 162], містяться елементи («*a mind like mine*»; «*to give itself away in steering boats*»), прямий переклад яких не був би ефективним з точки зору збереження

іронії та розуміння іншомовною культурою. У даному випадку найбільш доцільним та логічним є використання прийому додавання змістових компонентів («*таких високих натур, як я*»; «*марнувати себе на таке прозаїчне діло*»): «*Мовляв, від таких високих натур, як я, не можна вимагати, щоб вони марнували себе на таке прозаїчне діло; краще доручити його простому смертному, поки ми ще не потопились*» [7, с. 163].

Іншим дуже поширеним способом перекладу іронії є повний переклад з незначними лексичними або граматичними перетвореннями.

Як спостерігаємо у наведеному прикладі, кожному з компонентів, що беруть участь у породженні іронії, вдалось знайти відповідник у мові перекладу, завдяки чому іронічний ефект було успішно відтворено: *I unrolled the sail, <...> and then came the question, wich was the top end. By a sort of natural instinct, we, ofcourse, eventually decided that the bottom was the top, and set to work to fix it upside-down* [9, с. 49], що було перекладене як: *Я почав розгортати вітрило. <...> I тоді виникло питання: де ж у вітрила верх, а де низ? Звичайно, природжений інстинкт відразу підказав нам, що низ – це верх, і ми почали піднімати вітрило на щоглі догори ногами* [9, с. 50], також являє собою приклад повного перекладу, перевагою якого є знаходження прямих еквівалентів у мові перекладу.

Ускладнення при перекладі виникає, коли контрастуючі елементи в оригінальному тексті вимагають перетворення, яке може не забезпечити достатню іронічну виразність в перекладеній мові. Такі ситуації потребують особливого уважного підходу для забезпечення точності та ефективності перекладу іронічних висловлювань.

Для передачі іронії в перекладі корисними можуть бути також граматичні трансформації. Ось декілька прикладів граматичних трансформацій, які можна використовувати для цієї мети:

1. Зміна структури речення: Перекладач може змінити порядок слів у реченні чи використовувати складніші конструкції для підкреслення

іронії. Наприклад, зміна активного роду на пасивний або використання складних речень з підрядними частинами.

2. Зміна часу та аспекту: Перекладач може змінити часові форми або аспект речень для передачі іронії. Наприклад, перетворити дієприкметник на дієслово чи використовувати інші форми дієслів.
3. Використання риторичних питань: Замість того, щоб виражати іронію через заявні речення, перекладач може використовувати риторичні питання, що може підкреслити суперечливість чи непорозуміння.
4. Використання невідомих чи архаїчних форм: Іноді використання незвичайних чи застарілих граматичних форм може додати іронії до тексту, особливо якщо ці форми не зустрічаються в повсякденній мові.
5. Зміна змісту дієслів та прикметників: Вибір дієслів та прикметників може виграти важливу роль у передачі іронії. Перекладач може вибирати слова, які мають протилежне або невірогідне значення у контексті.
6. Збільшення або зменшення формальності: Залежно від ситуації в тексті, перекладач може використовувати більш офіційну мову або, навпаки, більш розмовний стиль для передачі іронії.
7. Використання вибіркової експлікації: Перекладач може виокремлювати або виділяти певні слова або частини тексту, щоб підкреслити іронію, навіть якщо вони не знаходяться в центрі уваги вихідного тексту.

Ці граматичні трансформації можуть бути ефективними для передачі іронії, але важливо враховувати контекст та особливості мови, щоб вибрати найвідповідніші засоби в конкретних ситуаціях.

Отже, переклад іронії може становити значні труднощі, особливо при перекладі художніх творів. По-перше, іронія може бути виражена мовними одиницями, які самі по собі є складні для перекладу. По-друге, іронія не є універсальним явищем, і не завжди вдається передати її з однієї культури в іншу так, щоб вона була зрозумілою та адекватною для представників іншої культури. По-третє, іронія може залишитися непоміченою перекладачем.

Проаналізувавши різні способи перекладу найбільш вживаних мовних засобів реалізації іронії нами було зроблено наступні узагальнення. Не існує жорстких правил для перекладу іронії, але можна визначити основні принципи її передачі за дослідженнями О. Ящук, які включають повний переклад з невеликими лексичними та граматичними змінами, розширення початкового іронічного вислову, антонімічний переклад, додавання смислових елементів і культурно-ситуативну заміну [31, с. 77].

При перекладі іронічних зворотів, вираженням іронії в яких слугує інтонація, найчастіше застосовується повний переклад та додавання змістових компонентів, менш вживаними є способи розширення вихідного іронічного звороту та антонімічний переклад. Для передачі англійських текстових фрагментів з порівняннями використовують додавання змістових компонентів, розширення іронічного звороту, повний переклад. Такі мовні засоби як гіпербола, метафора, каламбур та парадокс найчастіше перекладають за допомогою додавання змістових компонентів [31, с. 77].

Кожен із цих прийомів повинен бути розглянутий на прикладах художніх творів, щоб вивчити характерні лексичні та граматичні трансформації, які використовує перекладач для відтворення іронічного ефекту.

1.4. Поняття та особливості англійської байки

Серед найяскравіших представників тексту, що містять в собі всі його ознаки та концентрують найбільшу кількість загальних для цих текстів рис, що характеризують те, як він сприймається у свідомості людини і асоціюються з структурою його знання та досвіду, є тексти малої форми.

Тексти малої форми, або ж малі фольклорні жанри – це лаконічні за формою жанри фольклору, до цих жанрів належать невеликі за обсягом фольклорні твори, а саме – так звані нетипові тексти малої форми – прислів'я,

загадки, афоризми, **байки**, міні-казки, лімерики, анекдоти, притчі, короткі новели та оповідання, чутки, біблеїзми, жарти тощо.

Байка – (від баяти – «розповідати») – один із різновидів ліро-епічного жанру, невеликий алегоричний, здебільшого віршований твір повчального змісту, з яскраво вираженою мораллю.

Байка - це відповідь на запитання, поставлені перед людиною певними життєвими ситуаціями . Найчастіше в байках розкриваються моральні проблеми людського суспільства: знуцання сильних над слабкими, прагнення до багатства будь-якою ціною, несправедливість, жорстокість, надмірна довірливість, брехливість, свавілля, та ін. Викриваючи подібні вади, байкари водночас припідносять високі моральні якості людини, що завжди цінувалися в народі і оспівувались у творах усної народної творчості: чесність, скромність, доброта, працьовитість, гострий розум тощо [41, с. 17].

Характерною рисою байки є її лаконічність, послідовний перехід від алегорії до мініатюрної комедії звичаїв, твору етологічного, багатого конкретикою життя. В байці спостерігаємо прихований сенс, сатиричне, жартівливе забарвлення тексту та дотепну, часто неочікувану кінцівку. Байки близькі до світу простої людини, до її вірувань та уявлень про навколишній світ (внаслідок чого легко сприймалося перенесення людських рис на тварин і звірів, міфологізм), оцінка явищ і вчинків персонажів з позицій простонародного читача зробили байки чи не найдемократичнішим жанром літератури. Байка міцно трималась народного коріння, нерідко творилася через прислів'я чи приказки, олітературення анекдотів, в яких імпліцитно містилося те чи інше повчання, приклад для поведінки.

Через безпосередній вплив суспільного середовища та різних життєвих обставин, пояснювались вчинки людей та риси їх характеру, байка проникала безпосередньо в соціальну природу конфлікту, утверджувала позастанову цінність особистості, моральні принципи трудової людини, протиставляючи їх панській аморальності. Саме так, байка стала одним із найбільш оперативних і дійових жанрів просвітительського реалізму.

Байка – це зазвичай коротка, здебільшого віршована оповідь, що має алегоричний зміст і повчальну мету, героями якої виступають тварини, рослини, предмети, інколи люди.

Характерними ознаками байки є:

1. невеликий обсяг;
2. алегоричність персонажів;
3. прихований зміст (інакомовність);
4. повчальний характер;
5. висміювання недоліків людини та вад суспільства;
6. утілення уявлень про моральні принципи життя та поведінки;
7. чітка будова (розповідь і мораль);
8. відкрита присутність автора;
9. наявність дотепних і влучних висловів, що нерідко стають приказками та прислів'ями.

У побудові байки визначають дві основні частини:

1. розповідь (про якусь ситуацію чи епізод)
2. мораль — висновок, який утілює ідею байки та її повчальний зміст.

Мораль може бути як на початку байки (зачин), так і наприкінці твору (кінцівка). Мораль (у вигляді влучного висловлювання) містить глибоке узагальнення, що є слушною порадою, доречною у різних життєвих ситуаціях, нерідко стаючи крилатим висловом. Моральні висновки байки мають на меті практичне застосування — указати на недоліки, висміяти вади або негативні явища, попередити людину, підказати розумне рішення.

Історично байка бере свій початок з прислів'їв, казок, та інших фольклорних джерел. Вважається, що з'явилася вона ще з часів Стародавньої Греції, а першими авторами байок називають Гесіода та Стесіхора. Та напевно найвідомішим байкарем тих часів є Езій, чії твори пізніше слугували натхненням та основою для інших відомих авторів цього жанру.

Таким чином, тексти малої форми, або ж малі фольклорні жанри – це лаконічні за формою жанри фольклору, до цих жанрів належать невеликі за обсягом фольклорні твори, а саме – так звані нетипові тексти малої форми – прислів'я, загадки, афоризми, **байки**, міні-казки, лімерики, анекдоти, притчі, короткі новели та оповідання, чутки, біблеїзми, жарти тощо [38, с. 37].

Байка – це зазвичай коротка, здебільшого віршована оповідь, що має алегоричний зміст і повчальну мету, героями якої виступають тварини, рослини, предмети, інколи люди. У побудові байки визначають дві основні частини:

1. розповідь (про якусь ситуацію чи епізод)
2. мораль — висновок, який утілює ідею байки та її повчальний зміст.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі цієї магістерської роботи ми розглянули ключові аспекти, пов'язані з іронією як стилістичним засобом художнього тексту. Зокрема, розглянули основні стилістичні засоби притаманні художнім текстам, та їхню роль у творенні художнього виразу. Дослідження розкриває значення таких елементів, як метафора, порівняння, епітет, метонімія, евфемізм та іронія, що є типовими для британської комічної культури. В літературних дослідженнях іронія часто визначається по різному, що відображається у розмаїтті трактувань цього поняття. Один з підходів вбачає іронію як троп, де значення лексичної одиниці замінюється протилежним. Наприклад, іронію можна тлумачити як антифразис, що формується через позитивні або негативні конотації. Використання антифразису породжує іронічний ефект, коли автор висловлює своє негативне ставлення за допомогою позитиву і навпаки.

З іншого боку, іронія може розглядатися як стилістичний прийом, який виявляється у тексті за допомогою різних тропів та стилістичних фігур, таких

як метафори, порівняння, епітети та різні види повторів. Ці засоби створюють іронічний смисл у контексті та завдяки лексичному наповненню, що проявляється у критичному оцінюванні з боку автора.

Проаналізувавши іронію як прийом парадоксального зображення дійсності ми підкреслили її важливість у формуванні текстового смислу та викликанні емоційного реагування читача. В роботі також розглянуто різні види іронії та їх приклади у відомих художніх творах, розглянуто їхні особливості та вплив на сприйняття літературного твору.

Особлива увага приділена прийомам перекладу іронічних висловлювань, що є актуальною проблемою в лінгвістиці та літературознавстві. Розглянуті концепції та практичні аспекти цього питання, вказують на важливість збереження іронії при перекладі та врахування усіх культурних контекстів для досягнення максимально точного відтворення сенсу закладеного автором.

Також розглядається поняття та особливості англомовної байки як об'єкта дослідження, що доповнює теоретичну базу роботи. Практичний аспект вивчення іронії в англомовних байках розкривається через аналіз зазначених літературних жанрів та їх перекладів, а висновки дозволяють визначити основні принципи передачі іронії в перекладі, зокрема використання різних перекладацьких стратегій та трансформації лексичних і граматичних елементів.

Таким чином, теоретичний розділ роботи становить фундамент для подальших досліджень і дозволяє розглядати іронію в англомовних байках як складний стилістичний засіб з визначеними перекладацькими викликами.

РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У ПОЕТИЧНИХ ТА ПРОЗОВИХ БАЙКАХ

2.1. Іронія як одна з функцій алюзії

У перекладознавстві – як в українському, так і в світовому – наразі існує відносно мало праць, присвячених саме алюзіям. У західному перекладознавстві найґрунтовніша наукова праця, присвячена перекладу алюзій – це монографія професорки Гельсінського університету Р. Леппігальме *«Культурні казуси: Емпіричний підхід до перекладу алюзій»* (1997).

Алюзію прийнято трактувати як «неявне посилення на інший літературний твір або ж твір мистецтва, історичну подію, сучасних діячів тощо» [43, с. 6] у будь-якій формі – в тому числі, у формі цитати.

Основна думка Р. Леппігальме полягає в тому, що для влучного перекладу алюзії передусім варто визначити її функції у конкретному контексті і відтворити цю функцію в цільовому тексті. «Визначення функції [алюзії] – важливий крок до вирішення того, яка перекладацька тактика буде найвідповіднішою для конкретної алюзії» [43, с. 31].

Аби вправно відтворити в перекладі інтертекстуальну іронію, потрібно зберегти якнайбільше контекстів, що потенційно спостерігаються в оригіналі, а найголовніше – відтворити їхні тональності, в той самий час залишивши можливість «наївного» прочитання – саме в цьому інтертекстуальна іронія відрізняється від інших форм комічного (напр. бурлеску, гротеску, травестії тощо). Тобто, цільовий текст з інтертекстуальною іронією має бути когерентний уже на поверхні, як і оригінал; «глибші» смисли мають бути неочевидними і доступними лише для інтертекстуально-свідомих читачів. З урахуванням цього треба добирати й відповідні перекладацькі тактики.

До прикладу, у класичному оповіданні про Червону Шапочку, за Шарлем Перро, ми спостерігаємо історію про беззахисну, маленьку дівчинку,

яку ошукав злий та хитрий вовк. Дівчина вирушає до бабусі сама, через темний страшний ліс. Там її зустрічає вовк, який вирішує ошукати її бабусю, а згодом і її саму, він з'їдає стареньку, вдає з себе бабусю, обманює Червону Шапочку, а потім з'їдає і її, і лише завдяки дроворубам, що вчасно прийшли на допомогу та втрутилися, Червона Шапочка та її бабуся врятувались та залишилися живими. Головною думкою казки є те, що не слід довіряти незнайомцям та розповідати їм будь яку особисту інформацію про себе та своїх рідних.

Роальд Дал, валлійський письменник норвезького походження, автор романів, повістей, оповідань, написаних як для дорослих, так і для дітей, зокрема, казково-фантастичних творів та у жанрі фантастики жахів. Лауреат численних літературних премій, відомий своїм твором «Чарлі та шоколадна фабрика». У своїй віршованій збірці «Бандитські вірші» пародійно обіграв сюжети відомих західноєвропейських казок, та наділив їх несподіваними розв'язками.

*«Have you forgot
To tell me what BIG TEETH I've got?
Ah well, no matter what you say,
I'm going to eat you anyway. »*

В класичному сюжеті дівчинка підозрюючи щось не те, запитує у вовка перевдягнутого в бабусю чому у «неї» такі великі очі, вуха, та зуби. Саме після питання про зуби вовк з'їдає Червону Шапочку. У запропонованому Далом варіанті іронія полягає в тому, що вовк дорікає дівчинку, чому це вона не запитує нічого про його великі ікла.

*«Чи вилетіло з голови у тебе
Сказати, які ВЕЛИКІ ІКЛА в мене ?
Проте, я тобі ось що скажу,
Я тебе з'їм, і пальчики оближу».*

Для вдалого відтворення іронічного тону та контексту при перекладі ми використали такі лексичні та граматичні трансформації як модуляцію, а саме, замінили дієслово *forget* на фразеологізм *вилетіло з голови*; інший

фразеологізм *пальчики оближу* додали для збереження рими та підсилення іронії.

Також в запропонованому Далом варіанті казки бачимо кардинально іншу розв'язку, аніж в класичному.

*«The small girl smiles. One eyelid flickers.
She whips a pistol from her knickers.
She aims it at the creature's head,
And bang bang bang, she shoots him dead.
A few weeks later, in the wood,
I came across Miss Riding Hood.
But what a change! No cloak of red,
No silly hood upon her head.
She said, "Hello, and do please note
My lovely furry wolfskin coat.»*

«Червона Шапочка» Дала – не чекає допомоги ні від кого, вона смілива. Іронія полягає у ефекті ошуканого очікування, дівчинка дістає пістолет та вбиває вовка, а з його шкіри робить собі нове пальто, в якому потім розгулює по лісі.

*Маленька дівчинка всміхається. Лиш сіпається трохи одне око.
Вона дістає пістолет з своїх панталонів широких.
Вона націлюється в голову істоти,
І бах-бах-бах, вона застрелила звіроту.
За кілька тижнів, у ліс я забрів,
міс Шапочку там зустрів.
Ох, зміна іміджу! Нема червоного плаща,
Й дурного капюшона, так значно краще.
«Привіт, і майте ласку, оцініть, - каже завзято
Моє чудове з вовчої шкури пальто кошлате».*

При перекладі для збереження рими та кращій передачі іронії використовуємо смисловий розвиток, вираз *one eyelid flickers* перекладаємо як

лиш сiпається трохи одне око , також додаємо слова зміна іміджу для сильнішого іронічного ефекту

Інший відомий американський письменник та сатирик – Джеймс Фінн Гарнер, що є автором Політично коректних казок на ніч, теж інтерпритував історію про Червону Шапочку по своєму.

«And just what do you think you're doing?» asked Red Riding Hood.

The woodchopper-person blinked and tried to answer, but no words came to him.

«Bursting in here like a Neanderthal, trusting your weapon to do your thinking for you!» she exclaimed. «Sexist! Speciesist! How dare you assume that womyn and wolves can't solve their own problems without a man's help!»

When she heard Red Riding Hood's impassioned speech, Grandma jumped out of the Wolf's mouth, took the woodchopper-person's ax, and cut his head off. After this ordeal, Red Riding Hood, Grandma, and the Wolf felt a certain commonality of purpose. They decided to set up an alternative household based on mutual respect and cooperation, and they lived together in the woods happily ever after.»

У розв'язці Гарнера ми спостерігаємо самотійну та вольову дівчину , яку обурило, те , що у їхню з вовком суперечку втрутилась третя особа, тобто дроворуб. Спроба дроворуба допомогти, сприйнялась Червоною Шапочкою як вияв агресивної та нецивілізованої поведінки. Яскравим прикладом іронії є те, що почувши промову онучки не вагаючись бабуся вискочила з черева вовка, сама схопила сокиру дроворуба та відрубала йому голову. А з вовком вони з онукою створюють власне господарство та живуть у спільній повазі та підтримці.

«I що це ви взагалі думаєте робити?» — запитала Червона Шапочка.

Дроворуб клінав очима й намагався відповісти, але жодних слів у нього не було.

«Вриваєтесь сюди, як неандерталець, довіряючи своїй зброї, що вона сама думатиме за вас!» — вигукнула вона. «Сексист!Спесишист! Як ви

смієте вважати, що жінки та вовки не можуть вирішити свої проблеми без допомоги чоловіка!»

Почувши палку промову Червоної Шапочки, бабуся вискочила з вовчої пащі, схопила в дроворуба сокиру й відрубала йому голову. Після цього випробування Червона Шапочка, бабуся і вовк відчували певну спільність цілей. Вони вирішили створити альтернативну сім'ю, засновану на взаємній повазі та співпраці, і жили разом у лісі довго та щасливо.»

Іронія в кінці полягає в тому, що традиційне закінчення у стилі *happily ever after* переосмислюється.

Іншим твором Гарнера який ми розглянемо є алюзія на «Попелюшку» Шарля Перро.

Шарль Перро розказує нам історію про дівчинку з якої знущаються мачуха та зведені сестри, яка важко працює наче рабиня у власному домі. В день коли мачуха та її дочки вирушили на королівський бал з метою знайти вигідні партії для доньок, Попелюшку залишили вдома та дали купу хатніх справ. Та на допомогу їй приходить хрещена фея, яка помахом чарівної палички дарує їй розкішне вбрання, з гарбуза робить карету, домашніх мишей перетворює на красивих коней, а ящірок на лакеїв. Вона допомагає Попелюшці з хатніми справами та відправляє її на бал. Єдина умова – чари зникнуть опівночі. Краса Попелюшки вразила усіх присутніх та принца власною персоною, а завдяки чарам феї ніхто з домашніх не впізнав її. Попелюшка забула про час і, коли годинник пробив північ, в поспіху покинула палац, втративши по дорозі туфельку. Принц знайшов її, і наказав всім дівчатам королівства приміряти крихітну туфельку, але вона підійшла лише Попелюшці. Принц одразу впізнав її, і незабаром у палаці відбулася пишне весілля Попелюшки і принца.

Автор «Політично коректних історій на ніч» Джеймс Фін Гарнер пропонує суттєво різні моменти сюжетів як наприклад те, що хрещеним в алюзії Гарнера став чоловік, а не жінка. А важливим посилом історії стало те, як почуваються жінки у нав'язаному суспільством (а зокрема чоловіками)

одязі, прийнятій поведінці, тощо. Сюжет закрутився не навколо принца та його пошуках Попелюшки, а навколо того як вона та інші жінки дали собі волю у виборі макіяжу, одягу та у тому, що вони будуть робити.

...they stripped off their bodices, corsets, shoes, and every other confining garment. They danced and jumped and screeched in sheer joy, comfortable at last in their shifts and bare feet.

Had the men looked up from their macho dance of destruction, they would have seen many desirable womyn dressed as if for the boudoir. But they never ceased pounding, punching, kicking, and clawing each other until, to the last man, they were dead.

Тоді як у класичному варіанті історія закінчується тим, що принц таки віднайшов Попелюшку, в історії Гарнера поки чоловіки розпочинають жорстоку бійку та не зупиняються поки не повбивають один одного, жінки звільняють себе від незручного одягу, та дають собі волю, розважаючись на повну.

....вони зняли свої ліфи, корсети, туфлі та будь-який інший обмежувальний одяг. Вони танцювали, стрибали і верещали від чистої радості, почувуючись нарешті комфортно в своїх сорочках та з босими ногами.

Якби чоловіки підняли очі від свого мачо-танцю руйнування, вони б побачили багато бажаних жінок, одягнених наче для будуару. Але вони не припиняли стукати кулаками, ногами та пазурами один одного, поки не загинули до останнього.

Звичний формат щасливого кінцю вкотре переосмислюється, Гарнер не став слідувати шаблону. Він показав, що сила жінок у єдності та співпраці. Закцентував увагу на тому, що не слід вганяти себе в рамки нав'язані суспільством, а завжди дбати про свій власний комфорт, почуватися вільними.

Яскравий приклад іронії полягає у тому, що чоловіки не змогли вирішити свої конфлікти словесно, і повбивали один одного.

Наступною алюзією Гарнера яку ми розглянемо є «Три Маленьких Поросята». Класичний сюжет історії перегукується з англійським фольклором, та відомою літературною версією «Трьох поросят» , що входить, у книгу «Дитячі віршики та історії» (англ. *Nursery Rhymes and Nursery Tales*), видану в Лондоні в 1843 році Джеймсом Голівеллом-Філіпсом.

Як у класичному так і у варіанті Гарнера нам розповідають, про трьох поросят, котрі побудували кожен по будиночку. Один із соломи, другий із палиць, а третій міцний кам'яний будинок. По черзі злий голодний вовк нападає на кожен з будиночків. Йому вдається з легкістю зруйнувати солом'яну хатинку та будиночок з палиць. У загальновідомій історії дійшовши до цегляного будинку вовк не зміг його здути, намагався залізти через димар та поросята виявились розумнішими, розпалили багаття у каміні і вовк який майже заліз до будинку обпалив собі хвоста , вилетів з труби та втік.

So he huffed and puffed, and huffed and puffed, then grabbed his chest and fell over dead of a massive heart attack brought on by eating too many fatty foods.

Гарнер пропонує дуже іронічну кінцівку. Вовк намагаючись здути кам'яний будинок отримує серцевий напад та помирає.

Тож він напружувався, пихкотів, а потім схопився за груди й упав мертвий від серцевого нападу, спричиненого вживанням занадто великої кількості жирної їжі.

Інтертекстуальна іронія може включати такий різновид як драматична іронія. У цій байці вона виражається в тому, що поросята описуються в оптимістичному тоні, живуть в мирі та злагоді: *settled back to live in peace and self determination* . Проте читач знає, що подальші події будуть небезпечними для їх життя.

Крім того, кінець відрізняється тим, що автор протиставляє банду поросят вовкам, які пішли відвойовувати свої землі у зраї вовків, і поросята за іронією виявляються сильнішими.

The three little pigs rejoiced that justice had triumphed and did a little dance around the corpse of the wolf. Their next step was to liberate their homeland.

They gathered together a band of other pigs who had been forced off their lands. This new brigade of porcistas attacked the resort complex with machine guns and rocket launchers and slaughtered the cruel wolf oppressors, sending a clear signal to the rest of the hemisphere not to meddle in their internal affairs. Then the pigs set up a model socialist democracy with free education, universal health care, and affordable housing for everyone.

Троє поросят раділи, що справедливість пермогла, і танцювали навколо трупа вовка. Наступним їхнім кроком було визволення рідної землі.

Вони зібрали групу інших поросят, яких витіснили зі своїх земель. Цей новий підрозділ поросят напав на курортний комплекс вовків із кулеметів і гранатометів і вбив жорстоких гнобителів-вовків, посилаючи чіткий сигнал решті півсвіту не втручатися в їхні внутрішні справи. Тоді поросята створили зразкову соціалістичну демократію з безкоштовною освітою, загальною медичною допомогою та доступним житлом для кожного.

Останньою алузією Гарнера яку ми розглянемо є «Goldilocks». Це іронічна пародія на відому казку про Золотоволоску та трьох ведмедів. В класичному варіанті Золотоволоска натрапляє на хатинку ведмедів, вона з'їдає кашу ведмежати, ламає його стільчик і засинає на його ліжечку. Коли сімейство ведмедів повертається додому та помічає дівчинку вона прокидається, тікає, та її більше ніхто ніколи не бачить.

У варіанті Гарнера Золотоволоска є справжнім шпигуном, біологинєю, яка має намір робити дослідження над ведмедями.

She sprang up and tried to run, but Papa Bear caught her with a swing of his paw, and Mama Bear did the same. With Goldilocks now a mobility nonpossessor, Mama and Papa Bear set on her with fang and claw. They gobbled her up, and soon there was nothing left of the maverick biologist but a bit of yellow hair and a clipboard.

Baby Bear watched with astonishment. When they were done, Baby Bear asked, «Mama, Papa, what have you done? I thought we were vegetarians.»

Papa Bear burped. «We are,» he said, «but we're always ready to try new things. Flexibility is just one more benefit of being multicultural.»

Гарнер запропонував іншу кінцівку, доволі іронічну, адже ведмеді які продовж всього твору описувались як вегетеріанці, борці за екологію, толерантне та розважливе сімейство, з'їдають Золотоволоску.

Вона підскочила і спробувала втекти, але Тато Ведмідь зловив її одні помахом лапи, і Мама Ведмедиця зробила те саме. Оскільки Золотолоска тепер не володіє рухливістю, Мама й Тато Ведмідь накинулися на неї іклами й кігтями. Вони з'їли її, і незабаром від біолога-дивака не залишилося нічого, крім жовтого волосся та буфера обміну.

Ведмедик дивився з подивом. Коли вони закінчили, Ведмедик запитав: «Мамо, тато, що ви зробили? Я думав, що ми вегетаріанці».

Тато Ведмідь відригнув. «А ми і є вегетаріанцями, – сказав він, – але ми завжди готові пробувати щось нове. Гнучкість – це ще одна перевага мультикультурності».

Отже, розглянувши всі вище перелічені приклади, можемо зробити висновок, що в алюзіях на відомі класичні казки у байках, іронія створює унікальні образи та ситуації, які протистоять очікуванням читача. Це виглядає як ситуаційна парадоксальність, де знайомі елементи казок відтворюються з несподіваними та сатиричними зворотами. Іронічне використання алюзій додає новий рівень розуміння та глибину до байок, роблячи їх відмінними творами, які вражають та розважають читача. Також варто зазначити, що іронія набуває особливого виразного вигляду при перекладі. Передача смислових відтінків та глибини іронії може бути складною задачею через культурні та лінгвістичні відмінності мов. Ефективний переклад не лише враховує мовні особливості, але й зберігає саркастичний або неочікуваний характер оригіналу. Такий підхід дозволяє зберегти іронію та гумор у новій мові, забезпечуючи аналогічний ефект для читачів інших культур.

2.2. Іронічне використання евфемізмів

Як влучно відзначила О. Дубенко [6, с. 28] занадто широке використання евфемізмів у так званій політкоректній мові, призвело до їх девальвації, до втрати прагматичного ефекту. Відповідно, в оповіданнях Д. Гарнера та у поезії Р.Дала, які відзначаються гумористичною та іронічною спрямованістю, евфемізми мають пародійний характер. Такі евфемізми можна назвати **іронічними евфемізмами**. Оскільки Гарнер вживає евфемізми в іронічному контексті дуже часто, можна навіть говорити про їх надмірність, вони створюють протилежний ефект, виявляють деякою мірою абсурдний характер цих лексико-стилістичних засобів.

Зокрема, в оповіданні «Three Little Pigs» виділимо три групи іронічних евфемізмів – евфемізми соціальних відносин, політичних явищ та гендерної сфери. Так, поросята, побачивши складність боротьби з вовком – «експансіоністом», об'єднуються та пишуть листа до ООН!

Little pigs sang songs of solidarity and wrote letters of protest to the United Nations.

Поросята заспівали пісні солідарності та написали листи протесту до ООН.

У цьому фрагменті Гарнер використовує **політичну іронію**. На наш погляд, він хоче показати як слабкість політичного протесту, пасивність у боротьбі з ворогом, а також незначну роль ООН у подоланні агресії. Ця тема звучить актуальною у наш час, коли Організація Об'єднаних Націй нездатна зупинити агресію Росії проти України.

Their next step was to liberate their homeland. They gathered together a band of other pigs who had been forced off their lands. This new brigade of porcinistas attacked the resort complex with machine guns and rocket launchers and slaughtered the cruel wolf oppressors, sending a clear signal to the rest of the hemisphere not to meddle in their internal affairs.

У цьому фрагменті іронія передається через ефект ошуканого очікування, оскільки «мирні та слабкі» поросята виявились сильними та мужніми та у відповідь на агресію об'єдналися. Та більше того, взяли в руки зброю і перебили вовків, Гарнер продовжує ідею безсилля міжнародних організацій, зокрема ООН у вирішенні збройних конфліктів.

Наступним їхнім кроком було визволення рідної землі. Вони зібрали групу інших поросят, яких витіснили зі своїх земель. Цей новий підрозділ поросят напав на курортний комплекс вовків, озброєний кулеметами і гранатометами і вбив жорстоких гнобителів-вовків, посылаючи чіткий сигнал решті півсвіту, що не можна втручатися в їхні внутрішні справи.

У перекладі ми використали синонімічну заміну band група, brigade військовим терміном підрозділ. Ми повністю передали назви зброї та політичні терміни. *cruel wolf oppressors, internal affairs*

Серед інших іронічних евфемізмів пов'язаних з політичною сферою, слід згадати військово політичний термін gunboat tactics, які поросята адресували вовку

The pigs shouted back, "Your gunboat tactics hold no fear for pigs defending their homes and culture."

У перекладі ми передали термін *gunboat tactics* дослівно з використанням перестановки, а також використали описовий переклад в самому тексті, що додає йому більшої іронічності, тому що поросята виглядають політично обізнаними.

Поросята кричали у відповідь: «Ваша дипломатика канонерок, тобто спосіб досягнення цілей зовнішньої політики шляхом демонстрації військово-морської сили, не лякає поросят, які захищають свої домівки та культуру».

Також в останньому реченні, тобто у сильній позиції, автор іронізує на наш погляд над соціалістичною системою, яка в результаті перемоги над ворогом має безкоштовні освіту, медицину та доступне житло.

Then the pigs set up a model socialist democracy with free education, universal health care, and affordable housing for everyone.

Тоді поросята створили зразкову соціалістичну демократію з безкоштовною освітою, загальною медичною допомогою та доступним житлом для кожного.

Відомо, що мораль важливою сюжетною є частиною байки, мораль цієї байки висловлена Гарнером з притаманною йому манерою, де він іронізує над політкоректністю та зазначає, що сюжет нереальний і «бідні хижаки» не постраждали

Please note: The wolf in this story was a metaphorical construct. No actual wolves were harmed in the writing of this story.

Просимо зазначити: вовк у цій історії був метафоричною конструкцією. Під час написання цієї історії жодні реальні вовки не постраждали.

В оповіданні «Cinderella» Гарнер часто оперує іронічними евфемізмами гендерної та соціальної тематики.

Зокрема вживає нестандартне написання слова *woman*, використовуючи варіанти *womton* та *womyn* прийняте деякими феміністками, аби уникнути закінчення слова *man*.

Також замість хрещеної феї Гарнер вводить в сюжет чоловіка, котрий називає себе хрещеною особою, представником божества акцентуючи гендерний аспект політкоректності.

Hello, Cinderella, I am your fairy godperson, or individual deity proxy if you prefer.

Привіт, Попелюшко, я твоя казкова хрещена особа або особистий представник божества, якщо хочеш.

Гендерний аспект у цій байці виражається також в описі зведених сестер Попелюшки

They began to plan the expensive clothes they would use to alter and enslave their natural body images to emulate an unrealistic standard of feminine beauty.

Гарнер іронізує над нав'язаними феміністками ставленням до бажання слідувати стандартам краси.

Вони почали планувати дороге вбрання, яке використають для зміни та поневолення своїх природних образів тіла, щоб наслідувати нереалістичному стандарту жіночої краси.

Автор використовує метонімію, *natural body images(фігура)*, а далі використовує іронічну гіперболу підкреслюючи потворну зовнішність цих сестер : *It was especially unrealistic in their case, as they were differently visaged enough to stop a clock.* Гіперболічна ідіома *to stop a clock* означає сильне, часто негативне враження.

Це було особливо нереалістично в їхньому випадку, оскільки вони мали досить далекий від ідеального вигляд, такий, що побачивши, очі на лоба лізуть

У перекладі ми застосували український аналог цієї ідіоми, яка теж має іронічний та гіперболічний характер, а також включає заміну образу.

Інший іронічний евфемізм, де письменник висміює феміністичне упередження щодо жіночої краси базується на антитезі.

The womyn, trained at an early age to despise their own bodies, looked at Cinderella with envy and spite

Жінки, змалечку привчені зневажати власне тіло, дивилися на Попелюшку із заздрістю та злобою.

У цій же прозовій байці є приклади іронічних евфемізмів гендерного аспекту, що стосуються і чоловічої статі. Зокрема автор використовує традиційні політкоректні фрази, що характеризують войовничий, агресивний характер певних чоловіків.

The womyn were appalled by this vicious display of testosterone, but try as they might, they were unable to separate the combatants.

У перекладі ми повністю відтворили евфемістичну фразу *display of testosterone* і тим самим передали іронічний характер описаної ситуації.

Жінки були вражені цією злісною демонстрацією тестостерону, але, як не намагалися, вони не змогли роз'єднати бійців.

Продовжує іронію над чоловіками автор описуючи їхню бійку.

Had the men looked up from their macho dance of destruction, they would have seen many desirable womyn dressed as if for the boudoir. But they never ceased pounding, punching, kicking, and clawing each other until, to the last man, they were dead.

Якби чоловіки підняли очі від свого руйнівного танцю альфа самців, вони б побачили багато бажаних жінок, одягнених наче для будуару. Але вони не припиняли стукати, кулаками, ногами та пазурами один одного, поки не загинули до останнього.

У перекладі ми застосували модуляцію, замінивши словосполучення *macho dance* більш звичним для української мови виразом *танцю альфа самців*.

В кінці цієї байки, тобто у сильній позиції автор наводить традиційний щасливий кінець історії, як у байках (*lived happily ever after*) де жінки тріумфують над чоловіками та виставляють їх у невідгідному світлі, тобто зі схильністю до трансгендерної поведінки.

Their first official act was to dress the men in their discarded dresses and tell the media that the fight arose when someone threatened to expose the cross-dressing tendencies of the prince and his cronies. Their second was to set up a clothing co-op that produced only comfortable, practical clothes for womyn. Then they hung a sign on the castle advertising CinderWear (for that was what the new clothing was called), and through self-determination and clever marketing, they all – even the mother- and sisters-of-step – lived happily ever after.

Їх першою офіційною дією було одягнути чоловіків у викинуті сукні та розповісти ЗМІ, що бійка виникла, коли хтось погрожував викрити схильність принца та його наближених до крос-дресингу, тобто трансгендерного переодягання. По-друге, вони заснували кооператив із виробництва одягу, який виготовляв лише зручний і практичний одяг для жінок. Тоді вони повісили на замку вивіску з рекламою CinderWear (бо так називався новий одяг), і завдяки самовизначенню та розумному маркетингу всі вони – навіть матір і зведені сестри – жили довго та щасливо.

У перекладі ми використали існуючий неологізм крос-дресинг, а також додали описовий переклад, таким чином підсилюючий іронічний ефект.

У байці «Золотоволоска» присутні три типи іронічних евфемізмів : гендерні, соціальні та харчові. Гендерний аспект іронічних евфемізмів проявляється у висміюванні феміністських поглядів на звичайну модель сім'ї, яка начебто служить для поневолення жінок, а також іронізується сучасна тенденція на гендерне розрізнення дітей.

They were very sorry about this, of course, since the nuclear family has traditionally served to enslave womyn, instill a self-righteous moralism in its members, and imprint rigid notions of heterosexualist roles onto the next generation. Nevertheless, they tried to be happy and took steps to avoid these pitfalls, such as naming their offspring the non-gender-specific "Baby."

У перекладі ми використали синонімічне словосполучення *гендерно нейтральним* замість англійського *non-gender-specific*.

Вони, звичайно, дуже шкодували про це, оскільки нуклеарна сім'я традиційно служила для поневолення жінок, прищеплення самовпевненого моралізаторства своїм членам і закріплення жорстких уявлень про гетеросексуальні ролі наступному поколінню. Тим не менш, вони намагалися бути щасливими і вживали заходів, щоб уникнути цих пасток, наприклад, називали своїх нащадків гендерно нейтральним словом «Дитина».

У цільовому тексті ми повністю відтворили псевдополіткоректні фрази *a self-righteous moralism, heterosexualist roles*.

Інший лінгвістичний засіб реалізації гендерного та фізіологічного аспектів іронічних евфемізмів проявляється у характеристиці зовнішності головної героїні байки «Золотоволоска», зокрема її блілого кольору обличчя.

After the bears left, a melanin-impoverished young wommon emerged from the bushes and crept up to the cottage.

У перекладі ми використали власний неологізм *меланінодефіцит*.

Після того, як ведмеді пішли, з кущів вийшла молода жінка, що страждала на меланінодефіцит, та підповзла до комеджу.

В описі головної героїні байки засуджується її надмірне кар'єристське, притаманне чоловікам прагнення до наукового визнання. Гарнер використовує стереотипні дилетантські висловлювання про науковців.

At one time she had been a professor, but her aggressive, masculine approach to science – ripping off the thin veil of Nature, exposing its secrets, penetrating its essence, using it for her own selfish needs, and bragging about such violations in the letters columns of various magazines – had led to her dismissal.

У наведеному фрагменті використовується іронічна метафора наукової діяльності: *ripping off the thin veil of Nature, exposing its secrets, penetrating its essence*.

Свого часу вона була професоркою, але її агресивний, чоловічий підхід до науки – зривання тонкої завіси природи, розкриття її таємниць, проникнення в її суть, використання для власних корисливих потреб і вихваляння такими порушеннями на шпальтах різних журналів – призвели до її звільнення.

У перекладі ми дослівно відтворили усі елементи розгорнутої метафори.

У творі «Little Red Riding Hood» спостерігаємо також використання іронічних евфемізмів соціального, гендерного та харчового характеру. Говорячи про евфемізми гендерного характеру варто зазначити як автор представляє вперше головну героїню, називаючи її молодого особою, а не дівчинкою як прийнято у класичному варіанті казки.

There was once a young person named Red Riding Hood who lived with her mother on the edge of a large wood.

Жила була якось одна юна особа на ім'я Червона Шапочка зі своєю матір'ю на краю великого лісу.

Таким чином автор іронічно використовує політкоректність, замінюючи слово *girl* словосполученням *young person*.

Також автор використовує іронічні евфемізми надмірно акцентуючи увагу на тому, що рішення Червоної Шапочки навідати бабусю було добровільним, а не тому, що це прийнято вважати жіночим завданням.

One day her mother asked her to take a basket of fresh fruit and mineral water to her grandmother's house – not because this was womyn's work, mind you, but because the deed was generous and helped engender a feeling of community.

Одного разу мати попросила її віднести кошик свіжих фруктів і мінеральної води до дому її бабусі — не тому, що це була жіноча робота, зауважте, а тому, що вчинок був щедрим і допоміг зародити почуття єдності.

У перекладі ми використали синонімічну заміну словосполучення *a feeling of community* іншим словосполученням *почуття єдності*.

Також в наведеному вище прикладі, та в наступному спостерігаємо заміну звичного для класичного сюжету кошика з пиріжками на корисну та правильну їжу. Подібне привернення уваги читача є досить іронічним, таким чином автор насміхається з часто гіперболізованих сучасних тенденцій до здорового харчування.

Red Riding Hood entered the cottage and said, «Grandma, I have brought you some fat-free, sodium-free snacks to salute you in your role of a wise and nurturing matriarch.»

Червона Шапочка увійшла в котедж і сказала: «Бабусю, я принесла тобі знежирені закуски без нітратів, щоб віддати честь тобі в ролі мудрого і турботливого представника матріарха».

При перекладі ми замінили словосполучення *fat-free, sodium-free snacks* на *знежирені закуски без нітратів* використавши перестановку та синонімічну заміну.

Одним з яскравих прикладів іронічних евфемізмів гендерного характеру є опис молодої дівчини як статево зрілої особистості, впевненої в собі, у якої відсутні фрейдистські комплекси.

So Red Riding Hood set off with her basket through the woods. Many people believed that the forest was a foreboding and dangerous place and never set foot in it. Red Riding Hood, however, was confident enough in her own budding sexuality that such obvious Freudian imagery did not intimidate her.

Тож Червона Шапочка вирушила зі своїм кошиком через ліс. Багато людей вважали ліс страшним і небезпечним місцем і обходили його десятими дорогами. Однак Червона Шапочка була цілком впевнена у своїй розквітлій сексуальності, тож ці фрейдистські інсинуації та натяки були їй по цимбалах.

При перекладі ми замінили фразеологізм *never set foot in it* на український еквівалент, теж фразеологічну фразу *обходили його десятими дорогами*, що допомагає влучно відтворити іронію. А також використали фразеологізм розмовного характеру *по цимбалах*, для підсилення іронії, та приверненні уваги до впевненості та рішучості Червоної Шапочки.

Іншим евфемізмом, що реалізує політичну коректність, є словосполучення *sexist remark*, яке часто використовується у феміністській термінології

The wolf said, « You know, my dear, it isn't safe for a little girl to walk through these woods alone.»

Red Riding Hood said, «I find your sexist remark offensive in the extreme, but I will ignore it because of your traditional status as an outcast from society, the stress of which has caused you to develop your own, entirely valid, worldview. Now, if you'll excuse me, I must be on my way.»

Вовк сказав: «Знаєш, любонько, маленькій дівчинці небезпечно ходити цим лісом самій».

«Я вважаю ваше сексистське зауваження надзвичайно образливим, але я проігнорую його через ваш традиційний статус вигнання з суспільства, страждання від якого змусив вас виробити власний, цілком обґрунтований світогляд. А зараз, з Вашого дозволу, мушу іти » - відповіла червона Шапочка

У перекладі ми повністю відтворили традиційний евфемізм *sexist remark*, а слово *stress* замінили більш емоційним словом *страждання*, тобто застосували прийом смислового розвитку.

В наступному фрагменті Гарнер іронічно використовує подібний гендерний евфемізм *rigid, traditionalist notions of what was masculine or feminine*.

But, because his status outside society has freed him from slavish adherence to linear, Western-style thought, the wolf knew a quicker route to Grandma's house. He burst into the house and ate Grandma, an entirely valid course of action for a carnivore such as himself. Then, unhampered by rigid, traditionalist notions of what was masculine or feminine, he put on Grandma's nightclothes and crawled into bed.

Але саме через статус вовка як вигнанця з суспільства, який звільнив його від рабської прихильності до прямого, західного стилю мислення, вовк знав швидший шлях до дому бабусі. Він увірвався в дім і з'їв бабусю, що було цілком прийнятним для такого представника родини м'ясоїдних, як він сам. Тоді, не стриманий жорсткими традиціоналістськими уявленнями про те, що є чоловічим чи жіночим, він одягнув бабусину нічну білизну й поліз у ліжко.

У перекладі цього фрагменту ми передали соціальні евфемізми *his status outside society* за допомогою додавання *статус вовка як вигнанця з суспільства*; *linear, Western-style thought* - *прямого, західного стилю мислення*.

Her screams were heard by a passing woodchopper-person (or log-fuel technician, as he preferred to be called).

Її крики почув дроворуб (або технік з деревного палива, як він вважав за краще себе називати), що проходив повз.

При перекладі ми дослівно передали евфемістичну субституцію використану автором для підвищення престижу професії дроворуба, та для підсилення іронії.

Отже, в прозових байках Гарнера ми проаналізували 24 приклади іронічного використання евфемізмів. Серед них більшість, тобто 54%, становлять евфемізми гендерного характеру, 25% - політичних евфемізмів, ф 21% іронічні евфемізми соціального характеру. При перекладі евфемізмів ми найчастіше використовували дослівний переклад, синонімічні заміни, антонімічний переклад та смисловий розвиток.

2.3. Гіпербола як іронічна характеристка негативних персонажів

Гіпербола(грец. hyperbole — перебільшення) — вид тропа. Стилістична фігура, словесний зворот явного та навмисного перебільшення з метою посилення виразності і підкреслення сказаної думки.

Гіпербола часто поєднується з іншими стилістичними прийомами, додаючи їм відповідне забарвлення: гіперболічні порівняння, метафори і т.д. Характер персонажу, що зображується, ознаки предмету або певна ситуація також можуть бути гіперболічними. Гіпербола властива і риторичному, ораторському стилю, як засіб патетичного підйому, так само як і романтичному стилю, де пафос стикається з іронією.

Roald Dahl

Little Red Riding Hood and the Wolf

*As soon as Wolf began to feel
That he would like a decent meal,
He went and knocked on Grandma's door.
When Grandma opened it, she saw
The sharp white teeth, the horrid grin,
And Wolfie said, «May I come in?»
Poor Grandmamma was terrified,
«He's going to eat me up!» she cried.
And she was absolutely right.
He ate her up in one big bite.
But Grandmamma was small and tough,
And Wolfie wailed, «That's not enough!
I haven't yet begun to feel
That I have had a decent meal!»
He ran around the kitchen yelping,*

«I've got to have a second helping!»
Then added with a frightful leer,
«I'm therefore going to wait right here
Till Little Miss Red Riding Hood
Comes home from walking in the wood.»
He quickly put on Grandma's clothes,
(Of course he hadn't eaten those).
He dressed himself in coat and hat.
He put on shoes, and after that,
He even brushed and curled his hair,
Then sat himself in Grandma's chair.
In came the little girl in red.
She stopped. She stared. And then she said,
«What great big ears you have, Grandma.»
«All the better to hear you with,»
the Wolf replied.
«What great big eyes you have, Grandma.»
said Little Red Riding Hood.
«All the better to see you with,»
the Wolf replied.
He sat there watching her and smiled.
He thought, I'm going to eat this child.
Compared with her old Grandmamma,
She's going to taste like caviar.
Then Little Red Riding Hood said,
«But Grandma, what a lovely great big
furry coat you have on.»
«That's wrong!» cried Wolf.
«Have you forgot
To tell me what BIG TEETH I've got?

*Ah well, no matter what you say,
 I'm going to eat you anyway.»*
*The small girl smiles. One eyelid flickers.
 She whips a pistol from her knickers.
 She aims it at the creature's head,
 And bang bang bang, she shoots him dead.
 A few weeks later, in the wood,
 I came across Miss Riding Hood.
 But what a change! No cloak of red,
 No silly hood upon her head.
 She said, «Hello, and do please note
 My lovely furry wolfskin coat » [49].*

В розглянутій нами байці Роальда Дала явище гіперболи теж зустрічається досить часто.

*«Poor Grandmamma was terrified,
 «He's going to eat me up!» she cried.
 And she was absolutely right.
 He ate her up in **one big bite** .»*

Щоб показати наскільки голодним є вовк та як сильно він хоче поласувати бабусею, автор вдається до гіперболічного виразу *he ate her up in one big bite*.

*Бідна бабуся вже налякана до смерті,
 — Він мене з'їсть! — крикнула жертва.
 І була вона абсолютно права.
 Він з'їв її одним **шматком**, як першу страву.*

У перекладі ми додали словосполучення *налякана до смерті* для підсилення емоційного ефекту та збереження ритми. Гіперболічна фраза *one big bite* передана смисловим розвитком *з'їв її одним шматком*.

*I haven't yet begun to feel
 That I have had a decent meal!»*

*He ran around the kitchen yelping,
«I've got to have a second helping!»*

Далі автор іронічно гіперболізує апетити вовка, адже він зовсім не наївся бабусею і досі голодний.

*I я щось досі відчувати починаю
Що я голодний, образ їжі в думках досі виринає»
Він бігав по кухні та кричав, вважайте,
— Я хочу ще, добавки мені дайте!*

У перекладі ми застосували смисловий розвиток, який реалізується через антонімічний переклад .

*«What **great big ears** you have, Grandma.»
«All the better to hear you with,»
—the Wolf replied.
«What **great big eyes** you have, Grandma.»
—said Little Red Riding Hood.
«All the better to see you with,»
—the Wolf replied. »*

Також бачимо низку відомих гіперболічних виразів, про зовнішність перевдягнутого в бабусю вовка, які спостерігаються як в класичному варіанті так і в алюзії Роальда Дала :

*« Які у вас здоровенні вуха, бабуню.»
«Щоб краще чути тебе доню»,
— відповів Вовк.
« Які у вас здоровенні очі, бабуню.»
— сказала Червона Шапочка.
« Щоб краще бачити тебе доню»
— відповів Вовк. »*

В цьому випадку ми використовуємо дослівний переклад, а гіперболічний вираз передаємо розмовним словом-епітетом *здоровенний* .

*But Grandma, what a lovely **great big***

furry coat you have on. »

«That's wrong!» cried Wolf.

Але бабуню, яке велетенське

на тобі хутряне пальто».

Вовк крикнув — « неправильно!»

При перекладі ми використовуємо дослівний переклад, а гіперболічний вираз передаємо розмовним словом-епітетом *велетенський*.

Говорячи про алюзію Джеймса Фіна Гарнера на Попелюшку теж варто відзначити прийоми гіперболи для підсилення іронічного ефекту.

*« When the day of the ball arrived, Cinderella helped her mother- and sisters-of-step into their ball gowns. A formidable task: It was like trying to force ten pounds of processed nonhuman animal carcasses into a five-pound skin. Next came **immense cosmetic augmentation**, which it would be best not to describe at all.»*

Гіпербола реалізується через гіперболічний епітет *immense cosmetic augmentation*.

*Коли настав день балу, Попелюшка допомогла своїй мачусі та зведеним сестрам одягнути бальні сукні. Нездоланне завдання: це було все одно, що намагатися заштовхнути десять фунтів оброблених нелюдських туш тварин у п'ятифунтову шкуру. Далі були **грандіозні косметичні поліпшення обличчя**, які краще було б взагалі не описувати.*

У перекладі використовуємо синонімічну заміну слова *immense* на *грандіозний* та прийом конкретизації шляхом додавання слова *обличчя*. Що дозволяє підсилити іронічний ефект намагання жінок виглядати краще.

У практичному дослідженні гіперболи як іронічного засобу характеристики негативних персонажів у байках виявлено, що цей стилістичний прийом використовується для створення виразних та насичених образів. Гіперболічні засоби надають персонажам байок яскравості, підсилюючи їх негативні риси та викликаючи у читача амбівалентні почуття.

Аналіз конкретних прикладів гіпербол у байках дозволяє визначити, як цей стилістичний прийом сприяє створенню іронічного ефекту. Гіпербола в

розкритті характерів негативних героїв виявляється ефективним інструментом, що допомагає підкреслити їхню негативність, а водночас надає байкам глибину та артiстичність.

Гіперболічний ефект іронії виявляється і в описі того, як швидко Червона Шапочка реагує на Вовка, як блискавично дістає зброю і стріляє, ніби все життя цим займалась :

*The small girl smiles. One eyelid flickers.
She whips a pistol from her knickers.
She aims it at the creature's head,
And bang bang bang, she shoots him dead.*

*Маленька дівчинка всміхається. Лиш сiпається трохи одне око.
Вона дістає пістолет з своїх панталонів широких.
Вона націлюється в голову істоти,
І бах-бах-бах, вона застрелила звіроту.*

Як відомо, гіпербола відноситься до тропів кількості. Іншим тропом кількості є мейозис, що базується на свідомому образному применшенні властивостей людей та речей. У поетичній байці Дала іронічне використання мейозису реалізується в описі Бабулі, точніше в її оцінці Вовком з точки зору корисної та ситної їжі :

*But Grandmamma was small and tough,
And Wolfie wailed, «That's not enough!...»*

*Але бабуся була маленька та в'язка,
І Вовчик заридав: «Я ще голодний, така собі розв'язка!...»*

Тобто його сподівання на гарний сніданок не виправдались. Відповідно, гіпербола та мейозис актуалізують антитезу, яка створює два види контрасту : по-перше, щодо Бабусі і неситного сніданку, а по-друге, контрасту між Бабусею

і Червоною Шапочкою, яка виглядає більш апетитною. Крім того, автор сполучає гіперболу з порівнянням, що підсилює іронічний ефект :

*Compared with her old Grandmamma,
She's going to taste like caviar.*

*У порівнянні з її старою бабкою віддтак,
Вона буде схожа на ікру на смак.*

У перекладі цих фрагментів ми використали наступні прийоми: модуляцію та граматичну заміну у перекладі порівняння.

Отже, практичний аспект дослідження гіперболи у контексті іронічної характеристики негативних персонажів в байках дозволяє визначити, як цей стилістичний прийом впливає на сприйняття творів, підкреслюючи їхню характерність та глибину.

Висновки до Розділу 2

У результаті практичного дослідження, присвяченого класифікації та прийомам перекладу іронічних висловлювань у поетичних та прозових байках, було виявлено ключові аспекти іронії, які активно використовуються в алюзіях на відомі казки. Зокрема, розглянута функція іронії в контексті алюзій. Результати практичного дослідження вказують на те, що алюзії на відомі класичні казки в байках створюють унікальні образи та ситуації, які руйнують очікування читача. Іронічне використання алюзій викликає ситуаційну парадоксальність, де відомі елементи казок набувають несподіваних та сатиричних обертів, що додає новий рівень розуміння та глибину до байок, перетворюючи їх у вражаючі твори, що розважають читача.

Щодо перекладу, важливо відзначити, що іронія має особливий вираз при перенесенні її з однієї мови на іншу. Передача смислових відтінків та глибини іронії стає складною завданням через культурні та лінгвістичні відмінності. Досягнення ефективного перекладу вимагає не лише урахування

мовних особливостей, але і збереження саркастичного або неочікуваного характеру оригіналу. Такий підхід дозволяє зберегти іронію та гумор у новій мові, забезпечуючи подібний ефект для читачів інших культур.

Додатково, вивчено іронічне використання евфемізмів та ролі гіперболи як функції іронії в байках. Розглянуто використання гіперболи, як іронічного засобу для характеристики негативних персонажів у байках демонструє, що гіперболічні засоби ефективно надають образам яскравості та виразності. Гіпербола стає інструментом, який не лише підсилює негативні риси персонажів, але й надає байкам глибини та художньої витонченості. Узагальнюючи вищезазначене, можна визначити, що іронія та гіпербола є ключовими стилістичними засобами, які розширюють арсенал художньої виразності байок.

Аналіз прийомів перекладу іронічних висловлювань вказує на важливість вибору відповідних стратегій для збереження іронії у цільовій мові.

Отже, результати практичного розділу підкреслюють важливість урахування специфічних функцій іронії в байках при їхньому перекладі, а також пропонують конкретні підходи до збереження цих функцій у цільовій мові. Це дослідження може служити важливим внеском у розвиток теорії та практики літературного перекладу з акцентом на іронічний контекст байок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В теоретичному розділі цієї магістерської роботи ми розглянули основні стилістичні засоби притаманні художнім текстам, та їхню роль у творенні художнього виразу. Наше дослідження розкриває значення таких елементів, як метафора, порівняння, епітет, метонімія, евфемізм та іронія, що є типовими для британської комічної культури. Та основну увагу зосередили на дослідженні явища іронії.

Іронія представляє собою засіб оцінювання, який допомагає висловити ставлення до певної інформації. Сутність іронії полягає в невідповідності буквального змісту висловлювання загальній ідеї тексту або загальноприйнятим уявленням. При перекладі іронічного вислову необхідно враховувати культурні відмінності, оскільки оригінальний іронічний зміст може втратити свою іронічність у новому культурному контексті. Складність дослідження іронії визначається тим, що існують різні варіанти трактування її змісту, вимагаючи знань широкого контексту та аналізу вербальних та невербальних засобів вираження іронії. Іронія часто має два смислових плани – буквальний і прихований, а гіпербола виступає однією з найпоширеніших тактик створення іронічного ефекту, перебільшуючи властивості об'єкта.

На рахунок перекладу, важливо відзначити, що іронія має своєрідний вираз при перенесенні її з однієї мови на іншу. Передача смислових відтінків та глибини іронії ускладнюється через культурні та лінгвістичні різниці. Досягнення ефективного перекладу вимагає не лише врахування мовних особливостей, а й збереження саркастичного або неочікуваного характеру оригіналу. Такий підхід дозволяє зберегти іронію та гумор у новій мові, забезпечуючи подібний ефект для читачів інших культур.

Додатково, вивчено іронічне використання евфемізмів та ролі гіперболи як функції іронії в байках. Аналіз використання гіперболи, як іронічного засобу для характеристики негативних персонажів у байках, свідчить про те, що гіперболічні елементи ефективно надають образам яскравість та виразність.

Гіпербола виступає інструментом, який не тільки підсилює негативні риси персонажів, але й надає байкам глибину та художню витонченість.

Отже, в прозових байках Гарнера ми проаналізували 24 приклади іронічного використання евфемізмів. Серед них більшість, тобто 54%, становлять евфемізми гендерного характеру, 25% - політичних евфемізмів, 21% іронічні евфемізми соціального характеру. При перекладі евфемізмів ми найчастіше використовували дослівний переклад, синонімічні заміни, антонімічний переклад та смисловий розвиток, тобто модуляцію.

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що іронія та гіпербола є ключовими стилістичними засобами, які розширюють арсенал художньої виразності байок. Аналіз прийомів перекладу іронічних висловлювань підкреслює важливість вибору відповідних стратегій для збереження іронії у цільовій мові. Результати практичного розділу підкреслюють важливість урахування специфічних функцій іронії в байках під час їх перекладу і пропонують конкретні підходи до збереження цих функцій у цільовій мові. Це дослідження може служити важливим внеском у розвиток теорії та практики літературного перекладу, зосередженого на іронічному контексті байок.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька О.О. Іронія як феномен культури (на прикладі британської літератури). Культура і мистецтво у сучасному світі. 2016. Вип. 17. С. 25-34.
2. Ванганен, Д.Е. Передача англійських іронічних висловлювань українською мовою / Д.Е.Ванганен, Н.І. Чернюк// Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації : матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції. Київ, 2014. С.157-160
3. Гейко С.М. Поняття «іронії» в сучасній філософії. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Гуманітарні студії. 2014. Вип. 203(1). С. 46-51.
4. Гнатюк Л. Прагматичні й функційно-комунікативні особливості імплікатури іронії. Лінгвістичні студії: [зб. наук. праць]/ Донецький нац. ун-т; [наук. ред. А. П. Загнітко]. Донецьк : ДонНУ, 2011. Вип. 23. С. 131–137.
5. Гончаренко Л.О. Іронія як проблема художнього перекладу/ Л.О. Гончаренко // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Філологія. Мовознавство. 2013. Т. 219. Вип. 207. С. 23-25. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2013_219_207_7.pdf
6. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов Вид. 2-е перероб. і допов. Навч. посібник. / Олена Дубенко. - Вінниця: НОВА КНИГА, 2011. – 328 с.
7. Ємець О. В. Стратегії та стилістичні прийоми перекладу поетичних текстів / О. В. Ємець // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки. 2016. Кн. 2. - С. 32-35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_2_8.

8. Ємець О. В. Семантика і прагматика інтертекстуальних аллюзій в газетних і художніх текстах / О. В. Ємець // Стилїстика: мова, мовлення і текст. Збірник наукових праць. Мінськ: Освіта і виховання, 2017. – С.261-266.
9. Ємець О. В. Засоби реалізації ефекту ошуканого очікування у сучасних детективних і пригодницьких творах // Збірник матеріалів конференції «Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа /О.В.Ємець. Бердянськ: БДПУ, 2016. – С. 48-49
- 10.Ємець О.В. Принципи і етапи концептуального перекладу художніх текстів / О. Ємець // Науковий вісник Херсонського держ. університету. Серія «Лінгвістика». Херсон: ХДУ, 2018. С. 197- 204
- 11.Єфімов Л. П. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз: навчальнометодичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
- 12.Заваринська І.Ф. Лінгвокультурна мотивація фразеологізмів з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах: автореф. канд. філолог.наук. Київ, 2009. 21 с.
13. Загнітко А., Гнатюк Л. Когнітивно-концептуальні та функційно-прагматичні вияви міжперсональних дискурсів у міжкультурному просторі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 136 с.
- 14.Калита О.М. Засоби іронії в малій прозі (кінець ХХ – початок ХХІ століття). монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 238 с.
- 15.Кам'янець А. Б., Некряч Т. Є. Інтертекстуальна іронія і переклад: [монографія] / А. Б. Кам'янець, Т. Є. Некряч. Київ :Видавець Карпенко В. М., 2010. – 176 с.
- 16.Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики. Одеса, 2006. 328 с.
- 17.Колесник Р. С. Специфіка відтворення комічного в художньому перекладі (на прикладі коротких оповідань Курта Тухольського) / Р.С.Колесник // ВІСНИК Житомирського державного університету імені

- Івана Франка. Випуск № 49. Серія: Філологічні науки. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 171-174.
18. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К. : Юніверс, 2003. 280 с.
  19. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.
  20. Космеда Т.А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів, 2000. 349 с. 94
  21. Костенко А. П. Мовностилістичні засоби вираження іронії на прикладі творів М. Спарк «The comforters» та І. В «A handful of dust» // А.П.Костенко // Новітня філологія. 2008. № 10(30). Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 356 с.
  22. Кочерган М. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2001. 368 с.
  23. Линтвар О.М. Вираження елементів комічного в худ тексті. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2013. № 14(3). С. 69-73.
  24. Мацько Л.І. Стилістика української мови / Л.І. Мацько, О.М.Сидоренко, О.М. Мацько; [за ред. Л.І. Мацько]. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
  25. Науменко А. М. Концептуальний переклад як поняття і як термін / А. М. Науменко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. 2014. Кн. 3. С. 123-130
  26. Павлишин М. До іронії з іронією. Іронія / [упоряд. О. Галета, Є. Гулевич, З.Рибчинська]. Львів : Літопис. 2006. 238 с.
  27. Семків Р. Іронічна структура: типи іронії в художній літературі. К.: Вид-дім "КМ Академія", 2004. 135 с.
  28. Сухова А.В. Англomовна новела (XIX– XX ст.): лінгвостилістичний та прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Сухова Анна Вікторівна. Запоріжжя, 2017. – 264 с.]
  29. Тараненко О. Іронія / О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін.]. Київ: «Укр. енцикл», 2000. 824 с.

30. Яковенко С. Приватний нарцисизм іронії// Іронія упоряд. Галета О., Гулевич Є., Рибчинська З. Львів: Літопис; Київ: Смолоскип, 2006. С 59.
31. Ящук О. Л. Особливості перекладу мовних засобів вираження іронії / О. Л. Ящук // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. 2012. Вип. 25. С. 137-138. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_25_48.
32. Austin J. How to do things with word. Oxford: Clarendon Press, 2002. 182 p.
33. Booth W. C., A rhetoric of irony. Chicago; London: Univ. of Chicago press, 1974. 292 p.
34. Clift R. Irony in Conversation. Language in Society 28, 1999. P. 523-553.
35. Colebrook C. Irony: The New Critical Idiom. London and New York: Routledge, 2004. 202 p.
36. Clark H.H. and Gerrig R. J. On the Pretense Theory of Irony. Journal of Experimental Psychology 1984, Vol. 113, N 1. P. 121-126.
37. Giora R. On irony and negation. Discourse Processes, 19:2, 1995. P. 239-264
38. Grice P. Studies in the Way of Words. Harvard University Press, 1995. 406 p.
39. Hutcheon L. Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony. London and New York: Routledge, 1994. 243 p.
40. Kotthoff H. Responding to irony in different contexts: on cognition in conversation. Journal of Pragmatics 35 (2003). P. 1387–1411.
41. Lakoff G. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 354 p.
42. Musolff A. Metaphor and conceptual evolution. 2004. № 7. 55-75 p.
43. Landers C. E. Literary translation. A practical guide. Clevedon: Multilingual Matters. 2001. 253 c.
44. Leech G. A Linguistic Guide to English Poetry. NY: Longman, 1991. 237 p.
45. Partington A. The Linguistics of Laughter. Routledge, 2006. 262 p.
46. Sperber D., Wilson D. Irony and the use-mention distinction. Cole, P. (ed.). Radical Pragmatics. New York: Academic Press: 1981. P. 295-318.

47. Wilson D. Irony and Metarepresentation. Metarepresentations: A Multidisciplinary Perspective. Ed. By Sperber D. OUP, USA, 2000. P. 183-226.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

48. James Finn Garner's. Politically Correct Bedtime Stories. New York: Macmillan, 2004.
49. Roald Dahl. Little Red Riding Hood and the Wolf from Revolting Rhymes. Publishers Jonathan Cape Ltd & Penguin Books Ltd, 1982.

ДОДАТКИ

Додаток А

Roald Dahl

Little Red Riding Hood and the Wolf

As soon as Wolf began to feel
That he would like a decent meal,
He went and knocked on Grandma's door.
When Grandma opened it, she saw
The sharp white teeth, the horrid grin,
And Wolfie said, «May I come in?»
Poor Grandmamma was terrified,
«He's going to eat me up!» she cried.
And she was absolutely right.
He ate her up in one big bite.
But Grandmamma was small and tough,
And Wolfie wailed, «That's not enough!
I haven't yet begun to feel
That I have had a decent meal!»
He ran around the kitchen yelping,
«I've got to have a second helping!»
Then added with a frightful leer,
«I'm therefore going to wait right here
Till Little Miss Red Riding Hood
Comes home from walking in the wood.»
He quickly put on Grandma's clothes,
(Of course he hadn't eaten those).
He dressed himself in coat and hat.
He put on shoes, and after that,

He even brushed and curled his hair,
Then sat himself in Grandma's chair.
In came the little girl in red.
She stopped. She stared. And then she said,
«What great big ears you have, Grandma.»
«All the better to hear you with,»
the Wolf replied.
«What great big eyes you have, Grandma.»
said Little Red Riding Hood.
«All the better to see you with,»
the Wolf replied.
He sat there watching her and smiled.
He thought, I'm going to eat this child.
Compared with her old Grandmamma,
She's going to taste like caviar.
Then Little Red Riding Hood said,
«But Grandma, what a lovely great big
furry coat you have on.»
«That's wrong!» cried Wolf.
«Have you forgot
To tell me what BIG TEETH I've got?
Ah well, no matter what you say,
I'm going to eat you anyway.»
The small girl smiles. One eyelid flickers.
She whips a pistol from her knickers.
She aims it at the creature's head,
And bang bang bang, she shoots him dead.
A few weeks later, in the wood,
I came across Miss Riding Hood.
But what a change! No cloak of red,

No silly hood upon her head.

She said, «Hello, and do please note

My lovely furry wolfskin coat.»

Як тільки Вовк десь раптом відчувати починав

Що він голодний, образ їжі в думках виринав,

Він вирушив й постукав до бабусі в двері.

Що ж бачить бабуся відкрива цій ненажері,

Жахлива усмішка, і гострі білі зуби в роті

Вовчик запитує: «То я зайду, ну Ви ж не проти?»

Бідна бабуся вже налякана до смерті,

— Він мене з'їсть! — крикнула жертва.

І була вона абсолютно права.

Він з'їв її одним шматком, як першу страву.

Але бабуся була маленька та в'язка,

І Вовчик заридав: «Я ще голодний, така собі розв'язка!

І я щось досі відчувати починаю

Що я голодний, образ їжі в думках досі виринає»

Він бігав по кухні та кричав, вважайте,

— Я хочу ще, добавки мені дайте!

Потім додав із жахливим усміхом, сховавшись в кут :

«Тому я зачекаю прямо тут

Маленьку міс Червону Шапочку

Що з лісу скоро прийде до будиночку».

Він швидко бабусину одягу одягнув,

(Звичайно, він його не проковтнув).

Він одягнув капелюх та пальто.

Він взувся, а після того'

Він навіть розчесав і завив волосся,

Сів у бабусине крісло, почалося.

Всередину увійшло маленьке, у червоному дівча.

Зупинилася. Витріщилася. І сказала дар мови втрача:

« Які у вас здоровенні вуха, бабуню.»

«Щоб краще чути тебе доню»,

— відповів Вовк.

« Які у вас здоровенні очі, бабуню.»

— сказала Червона Шапочка.

« Щоб краще бачити тебе доню»

— відповів Вовк. »

Він сидів, усміхався та на неї дивився.

Я з'їм це дитя, в думках вже нею живився

У порівнянні з її старою бабкою віддтак,

Вона буде схожа на ікру на смак.

Тоді Червона Шапочка сказала:

Але бабуню, яке велетенське

на тобі хутряне пальто».

Вовк крикнув — « неправильно!»

«Чи вилетіло з голови у тебе

Сказати, які ВЕЛИКІ ІКЛА в мене ?

Проте, я тобі ось що скажу,

Я тебе з'їм, і пальчики оближу».

Маленька дівчинка всміхається. Лиш сіпається трохи одне око.

Вона дістає пістолет з своїх панталонів широких.

Вона націлюється в голову істоти,

І бах-бах-бах, вона застрелила звіроту.

За кілька тижнів, у ліс я забрів,

міс Шапочку там зустрів.

Ох, зміна іміджу ! Нема червоного плаща,

Й дурного капюшона, так значно краще .

«Привіт, і майте ласку, оцініть, - каже завзято

Моє чудове з вовчої шкури пальто кошлате».

Додаток Б

THE THREE LITTLE PIGS

Once there were three little pigs who lived together in mutual respect and in harmony with their environment. Using materials that were indigenous to the area, they each built a beautiful house. One pig built a house of straw, one a house of sticks, and one a house of dung, clay, and creeper vines shaped into bricks and baked in a small kiln. When they were finished, the pigs were satisfied with their work and settled back to live in peace and self-determination.

But their idyll was soon shattered. One day, along came a big, bad wolf with expansionist ideas. He saw the pigs and grew very hungry in both a physical and an ideological sense. When the pigs saw the wolf, they ran into the house of straw. The wolf ran up to the house and banged on the door, shouting, «Little pigs, little pigs, let me in!»

The pigs shouted back, «Your gunboat tactics hold no fear for pigs defending their homes and culture.»

But the wolf wasn't to be denied what he thought was his manifest destiny. So he huffed and puffed and blew down the house of straw. The frightened pigs ran to the house of sticks, with the wolf in hot pursuit. Where the house of straw had stood, other wolves bought up the land and started a banana plantation.

At the house of sticks, the wolf again banged on the door and shouted, «Little pigs, little pigs, let me in!»

The little pigs shouted back, «Go to hell, you carnivorous, imperialistic oppressor!»

At this, the wolf chuckled condescendingly. He thought to himself: «They are so childlike in their ways. It will be a shame to see them go, but progress cannot be stopped.»

So the wolf huffed and puffed and blew down the house of sticks. The pigs ran to the house of bricks, with the wolf close at their heels. Where the house of

sticks had stood, other wolves built a time-share condo resort complex for vacationing wolves, with each unit a fiberglass reconstruction of the house of sticks, as well as native curio shops, snorkeling, and dolphin shows.

At the house of bricks, the wolf again banged on the door and shouted, «Little pigs, little pigs, let me in!»

This time in response the little pigs sang songs of solidarity and wrote letters of protest to the United Nations.

By now the wolf was getting angry at the pigs' refusal to see the situation from the carnivore's point of view. So he huffed and puffed, and huffed and puffed, then grabbed his chest and fell over dead of a massive heart attack brought on by eating too many fatty foods.

The three little pigs rejoiced that justice had triumphed and did a little dance around the corpse of the wolf. Their next step was to liberate their homeland.

They gathered together a band of other pigs who had been forced off their lands. This new brigade of *porcinistas* attacked the resort complex with machine guns and rocket launchers and slaughtered the cruel wolf oppressors, sending a clear signal to the rest of the hemisphere not to meddle in their internal affairs. Then the pigs set up a model socialist democracy with free education, universal health care, and affordable housing for everyone.

Please note: The wolf in this story was a metaphorical construct. No actual wolves were harmed in the writing of this story.

ТРИ МАЛЕНЬКИХ ПОРОСЯ

Жили були колись троє маленьких поросят, жили вони у взаємній повазі та гармонії з навколишнім середовищем. Використовуючи місцеві матеріали, кожен з них побудував гарний будинок. Одне поросся збудувало будиночок із соломи, друге — із палиць, а третє — із гною, глини та ліан, сформованих у цеглу та випечених у маленькій печі. Збудувавши будиночки, поросята були

задоволені своєю роботою та повернулися до звичного життя в мирі та самовизначенні.

Та незабаром їхня ідилія зазнала розколу. Одного разу прийшов великий, поганий вовк з експансіоністськими ідеями. Він побачив поросят і дуже зголоднів як фізично, так і ідеологічно. Поросята, побачивши вовка, втекли в солом'яну хату. Вовк підбіг до хати і грюкнув дверима з криком: «Поросята, поросята, впустіть мене!»

Поросята кричали у відповідь: «Ваша дипломатика канонерок, тобто спосіб досягнення цілей зовнішньої політики шляхом демонстрації військово-морської сили, не лякає поросят, які захищають свої домівки та культуру».

Та вовку не можна було відмовити в тому, що, на його думку, було його явним призначенням. Так він напружувався, пихкотів, та й здув солом'яну хатинку. Перелякані поросята побігли до будиночка з палиць, а вовк по гарячих слідах. Там, де стояв солом'яний будиночок, інші вовки скупили землю і заклали бананову плантацію.

У будиночку з палиць вовк знову грюкнув дверима і кричав: «Поросята, поросята, впустіть мене!»

Поросята кричали у відповідь: «Йди до біса, ти, м'ясоїдний, імперіалістичний гнобитель!»

На це вовк поблажливо усміхнувся. Він подумав про себе: «Вони такі дитячі по-своєму. Буде соромно бачити, як вони йдуть, але прогрес неможливо зупинити».

Тож вовк напружувався, пихкотів, та й здув хату з палиць. Свині побігли до цегляного будиночка, а вовк слідував за ними. Там, де стояв будинок із паличок, інші вовки побудували курортний комплекс для відпочиваючих вовків із скловолоком, а також місцеві магазини сувенірів, підводне плавання та шоу дельфінів.

Біля цегляної хати вовк знову стукав у двері й кричав: «Поросята, поросята, впустіть!»

Цього разу у відповідь поросята заспівали пісні солідарності та написали листи протесту до ООН.

До цього часу вовк вже става все розлюченим через відмову поросят подивитися на ситуацію з точки зору хижака. Тож він напружувався, пихкотів, а потім схопився за груди й упав мертвий від серцевого нападу, спричиненого вживанням занадто великої кількості жирної їжі.

Троє поросят раділи, що справедливість пермогла, і танцювали навколо трупа вовка. Наступним їхнім кроком було визволення рідної землі. Вони зібрали групу інших поросят, яких витіснили зі своїх земель. Цей новий підрозділ поросят напав на курортний комплекс вовків, озброєний кулеметами і гранатометами і вбив жорстоких гнобителів-вовків, посилаючи чіткий сигнал решті півсвіту, що не можна втручатися в їхні внутрішні справи. Тоді поросята створили зразкову соціалістичну демократію з безкоштовною освітою, загальною медичною допомогою та доступним житлом для кожного.

Просимо зазначити: вовк у цій історії був метафоричною конструкцією. Під час написання цієї історії вовки не постраждали.